

KROONSTAD 1921 DE 'DERDE' REVOLUTIE

archief

KROONSTAD 1921: DE DERDE REVOLUTIE

archief/5

onder redactie van Jaap Kloosterman

KROONSTAD 1921 DE 'DERDE' REVOLUTIE

Het Wereldvenster, Bussum

Deze uitgave bevat een volledige vertaling van de brochure van Stepan Maksimovič Petričenko (±1890-1947?), *Pravda o Kronštadtskich Sobytijach*, z.p., 1921; en een vertaling van artikelen uit de *Izvestija Vremennogo Revoljucionnogo Komiteta Matrosov, Krasnoarmejev i Rabočich gor. Kronštadta*, Kroonstad, 3-16 maart 1921.

Omslagfoto: De 'trots en glorie van de revolutie': matrozen uit Kroonstad trekken Petrograd binnen om de contrarevolutionaire aanval van generaal Kornilov af te slaan (september 1917).

© 1982 Nederlandse vertaling: Het Wereldvenster (Unieboek BV)
Bussum

Uit het Russisch vertaald door Ineke Mertens

Omslag: Letty Krijger-Annokeé

No part of this book may be reproduced in any form by print, photoprint or any other means without written permission from the publisher

ISBN 90 293 9778 0

Verspreiding in België: Standaard Uitgeverij, Antwerpen

Inhoud

Redactioneel 7

Bibliografische aantekening 13

Kaarten 15

Stepan M. Petritsjenko:

De waarheid over de gebeurtenissen in Kroonstad 19

Uittreksels uit de *Izvestija* van Kroonstad 48

Biografisch register 97

Redactioneel

Er zijn drogredenen die met de jaren wel hun haren, maar niet hun streken verliezen. Bekend is het sofisme dat de partij van Lenin in de tijd van burgeroorlog en buitenlandse interventie die op de Oktoberrevolutie volgde, wel gedwongen was bepaalde maatregelen tegen de arbeidersdemocratie te nemen om herstel van het ancien régime te voorkomen; en dat Kroonstad, toen het na de burgeroorlog tegen die maatregelen in opstand kwam, dus in feite een verdedigingslinie tegen het ancien régime aanviel; zodat de partij van Lenin eens te meer gedwongen was bepaalde maatregelen tegen de arbeidersdemocratie te nemen.

Het type redenering is zo oud als Cromwell of Robespierre, en heeft steeds tot doel gehad de partij aan de macht te identificeren met de revolutie, waardoor al wat zij deed goed werd en al wat zich tegen haar verzette slecht. Om deze eenvoudige morele code te ondersteunen is het nodig het concrete terrein van de revolutie, bijvoorbeeld de fabriekshal, te verlaten en stellingen te betrekken op het abstracte terrein van de Revolutie, waar de arbeiders in hun pogingen die fabriekshal in eigen hand te nemen eensklaps 'objectief contrarevolutionair' blijken te zijn, aangezien zij immers zondigen tegen de in de partij vleesgeworden Revolutionaire Idee, die de fabriek zojuist voor andere handen had bestemd. Het spreekt daarbij vanzelf dat deze abstractie zich anderzijds in de praktijk slechts kan handhaven met de steun van een zeer concreet onderdrukingsapparaat, daar de arbeiders weinig ontvankelijk voor een Idee plegen te zijn en een eenmaal overgenomen bedrijf gewoonlijk niet zomaar weer prijsgeven. Zo blijkt die Idee niets anders dan een leugen die gewapenderhand is opgelegd; en die zich, waar zij heerst, steeds ongebreideld vermenigvuldigt.

Omdat het boven aangehaalde sofisme afkomstig is van de apologeten van de bolsjevistische dictatuur (vergelijk hier te lande diverse geschriften van Ger Harmsen), kan het dan ook niet verwonderen dat het naast de fundamentele leugen over

die dictatuur ook nog een aantal daarvan afgeleide leugens bevat. Om te beginnen is er de suggestie dat de bolsjeviki hun manoeuvres tegen het proletariaat pas begonnen na het uitbreken van de burgeroorlog in mei 1918, terwijl binnen twee maanden na de Oktoberrevolutie alle essentiële stappen tegen de fabriekscomités reeds waren voorbereid en ten dele al gezet. Verder wordt de indruk gewekt dat het zogenaamde ‘oorlogscommunisme’, dat in juni 1918 zijn intrede deed, als een tijdelijke terugtocht kon worden beschouwd, terwijl het integendeel het moment is waarop de economie wordt onteigend door de staat onder commando van de nieuwe, bureaucratische klasse, die de rangen niet alleen in het leger, maar ook in de maatschappij herstelt. Want de bolsjeviki voeren in feite *twee* burgeroorlogen: tegen de reactie naar buiten, tegen de revolutie naar binnen; en het is gemakkelijk in te zien dat die tweede burgeroorlog niet uit de eerste voortvloeit, maar *met behulp van de eerste* wordt uitgevochten.

Men zou, met andere woorden, kunnen zeggen dat zonder Denikin, Wrangel, Koltsjak en andere witgardisten de opstand van Kroonstad stellig eerder was gekomen, en in voor de opstandelingen gunstiger omstandigheden. Wanneer het Rode Leger in november 1920 zijn operaties tegen de tsaristische en buitenlandse contrarevolutie ziet eindigen en ook de geduchte *machnovsjtsjina* heeft bedwongen, beheerst het een land dat is verwoest en verpauperd door de strijd, en gedemoraliseerd door de manier waarop die is gevoerd. De boeren, voor zover geen directe slachtoffers van de krijgshandelingen, waren geplunderd door de requisitie van graan, paarden en alles wat had kunnen dienen tot instandhouding van het leger en minimale voeding van het proletariaat, dat zelf — waar de fabrieken althans nog draaiden — was onderworpen aan wat toepasselijk ‘militarisering van de arbeid’ werd genoemd. De organen van de revolutionaire democratie waren uitgeschakeld of hadden onder de nieuwe meesters nog slechts hun naam uit 1917 behouden. Controlepatrouilles terroriseerden het platteland, en de Tsjeka de steden. En bij dit alles liet het regime duidelijk blijken dat het niet van plan was om met de oorlog ook het ‘oorlogscommunisme’ te laten verdwijnen.

Dit leidde ertoe dat de tweede burgeroorlog het ‘koude’ sta-

dium verliet en de vorm aannam van een explosie van boerenopstanden (de Tsjeka registreerde er 118 in de maand februari 1921) en een reeks stakingsbewegingen, eerst in Moskou, toen, heviger, in Petrograd. Protestbijeenkomsten, demonstraties, een eerste staking bij het Troebotsjni-metaalbedrijf op 24 februari, die snel oversloeg naar andere fabrieken en naar de dokken, en op de 28ste het vermaarde Poetilov-complex bereikte, waarbij de eisen, eerst louter economisch, steeds politieker werden — ooggetuigen hervonden in de voormalige hoofdstad de atmosfeer van de vooravond van Februari 1917. Maar de krachtsverhoudingen waren objectief en subjectief verschoven ten nadele van een gedecimeerd en uitgeput proletariaat; en Zinovjev, hoofd van partij en sovjet van Petrograd, slaagde er omstreeks 3 maart in de beweging een halt toe te roepen door een politiek van de stok en de wortel: enerzijds *lock-outs* en een militaire bezetting van de stad door voor het regime betrouwbare eenheden, anderzijds een versnelde en verhoogde voedseldistributie en een groot aantal concessies, dat het systeem van het 'oorlogscommunisme' vrijwel opschoortte en een voorbode vormde van de gedwongen koerswijziging die de bolsjeviki weldra op hun Tiende Partijcongres zouden ondernemen.

Precies echter op het moment waarop de bureaucratie kon menen het ergste achter de rug te hebben, verscheen die gevreesde oproerkraaijer ten tonele die al een kleine twintig jaar *alle* Russische machthebbers teisterde. Kroonstad, de vestingstad en vlootbasis op het Keteleiland (Kotlin) in de Finse Golf, zo'n dertig kilometer ten westen van Petrograd, had al in 1905 en 1906 het extremisme van de matrozen van de Baltische Vloot aan het werk gezien, en beleefde na februari 1917 de snelle installatie van een ultralinkse sovjet die zich weldra onafhankelijk verklaarde van de Voorlopige Regering en de gewoonte ontwikkelde op alle kritieke momenten in het revolutionaire proces in Petrograd in te grijpen. Door Trotski, vóór hij aan de macht kwam, bestempeld tot de 'trots en glorie van de revolutie', bleven de Kroonstedelingen ook na Oktober gekenmerkt door een radicalisme dat hen aan de ene kant tot de beste stoottroepen tegen de contrarevolutie maakte, maar aan de andere kant ook tot de vroegste en waakzaamste critici van het

nieuwe bewind, en niet alleen op papier.

Vanaf de Oktoberrevolutie lokte bijna iedere stap van de bolsjeviki naar de alleenheerschappij een reactie van Kroonstad uit, die al eens in april 1918 de vorm had gekregen van een oproep het regime ten val te brengen en zich meer dan eens uitte in schermutselingen met troepen van de Tsjeka. Op de vloot bestond bovendien een zeer sterke weerstand tegen Trotski's hernieuwde militarisering van de strijdkrachten en de terugkeer van vele tsaristische officieren onder het mom van 'specialisten' (nog tijdens de opstand van maart 1921, waar enkele van deze specialisten zich achter schaalden, toonden de matrozen hun wantrouwen door alle van die kant komende voorstellen in de wind te slaan). Toen na november 1920 de argumenten voor die militarisering hun laatste kracht hadden ingeboet, de strenge winter alle negatieve omstandigheden kwam verergeren en de algemene situatie van het land in de ingetreden adempauze tot Kroonstad doordrong, groeide de oppositie op de vloot even snel als onder de boeren en arbeiders. De stakingsgolf in Petrograd stak de lont in het kruitvat.

Het relaas van de opstand wordt in dit boekje in de eerste plaats gedaan door Stepan Maximovitsj Petritsjenko, een ongeveer dertigjarige scheepsschrijver aan boord van het slagschip Petropavlovsk. Van Oekraïense boerenafkomst, oorspronkelijk loodgieter, met twee schooljaren achter zich, kwam hij in 1912 bij de marine en was hij in 1921 vanaf het begin een van de hoofdrolspelers in de gebeurtenissen en voorzitter van het Voorlopig Revolutionair Comité van Kroonstad. Zijn verslag, dat hij na zijn vlucht over het ijs naar Finland nog in 1921 publiceerde, is een zeldzaam revolutionair document van een opmerkelijke directheid, dat juist aan de schijnbaar droge vorm van de kroniek een grote epische kracht weet te ontleen. 'Zo was het begin en het verloop van de opstand van Kroonstad...'

Petritsjenko's overzicht wordt gevolgd door een bloemlezing uit de *Mededelingen van het Voorlopig Revolutionair Comité van de Matrozen, Rode Soldaten en Arbeiders van de stad Kroonstad*, het dagblad dat de opstandelingen van 3 tot 16 maart uitgaven. Bij de selectie is ernaar gestreefd een zo goed mogelijke aanvulling op het eerdere verslag te geven: veel

principiële uiteenzettingen, weinig militaire berichten, alle boodschappen die de helaas zo zwakke boordradio van de slagschepen aan de buitenwereld trachtte door te geven. Voorts is geprobeerd althans enige representativiteit in de keuze te brengen door iets van de satirische bijdragen aan het blad op te nemen (maar geen van de — nauwelijks vertaalbare — gedichten), wat berichten over de voedseldistributie, een enkel van de talloze ingezonden stukken van bolsjeviki die met hun partij braken.

Op 17 maart begon Toechatsjevski met een minstens drievoudige overmacht het laatste offensief tegen Kroonstad, dat in de loop van de 18de ten slotte viel — op de vijftigste verjaardag van de Parijse Commune. Alexander Berkman noteerde sec in zijn dagboek: 'Trotski en Zinovjev klagen Thiers en Galliffet aan vanwege de slachting onder de Parijse opstandelingen.' Hoewel uitingen van steun (vaak in de vorm van sabotage) op het vasteland niet hadden ontbroken, ging de 'derde revolutie' net als de Commune ten onder in het isolement, met achterlating van, volgens sommigen, 600 doden, 1000 gewonden en 2500 gevangenen, van wie velen later werden gefusilleerd of een langzamer dood stierven in de kampen. Naar schatting 8000 man slaagden erin naar Finland te ontkomen.

Aan bolsjevistische zijde telde men vermoedelijk ongeveer 10.000 doden, gewonden en vermisten. Maar ook hier zou de dodenlijst nog groeien: het Tiende Partijcongres, dat op 8 maart was begonnen, besloot niet alleen tot de invoering van de Nieuwe Economische Politiek, het pakket van concessies dat de bureaucratie aanbood om haar macht te kunnen consolideren, maar maakte tevens een einde aan de laatste resten democratie binnen de partij; wat twee decennia later het voortijdig einde zou betekenen van alle onderdrukkers van Kroonstad. Trotski en Toechatsjevski smaakten daarbij in 1939 nog de bijzondere eer in de stalinistische geschiedschrijving als *aanstichters* van de opstand te figureren... Welke farao nam over het graf zo gruwelijk wraak?

Bibliografische aantekening

De vertaling is gebaseerd op de brochure van Petritsjenko, *Pravda o Kronštadtskich Sobytijach*, z.p., 1921, 24 p.; en op de herdruk van alle nummers van de *Izvestija Vremennogo Revoljucionnogo Komiteta Matrosov, Krasnoarmejev i Rabočich gor. Kronštadta* in het boek *Pravda o Kronštadte*, dat in 1921 te Praag verscheen. Van Petritsjenko's relaas bestaat een Franse vertaling in *Kronstadt 1921: prolétariat contre bolchévisme*, uitg. Alexandre Skirda, Parijs 1971. Er bestaan verschillende vertalingen van de volledige *Izvestija*, waarvan de beste te vinden is in *Arbeiderdemokratie oder Parteidiktatur*, uitg. Frits Kool en Erwin Oberländer, Olten 1967.

In de Nederlandse vertaling is geprobeerd toon en vorm van het origineel zo nauwkeurig mogelijk over te brengen, ook wanneer die vorm niet geheel in overeenstemming is met de regels die men vroeger in ons land op de scholen placht te onderwijzen.

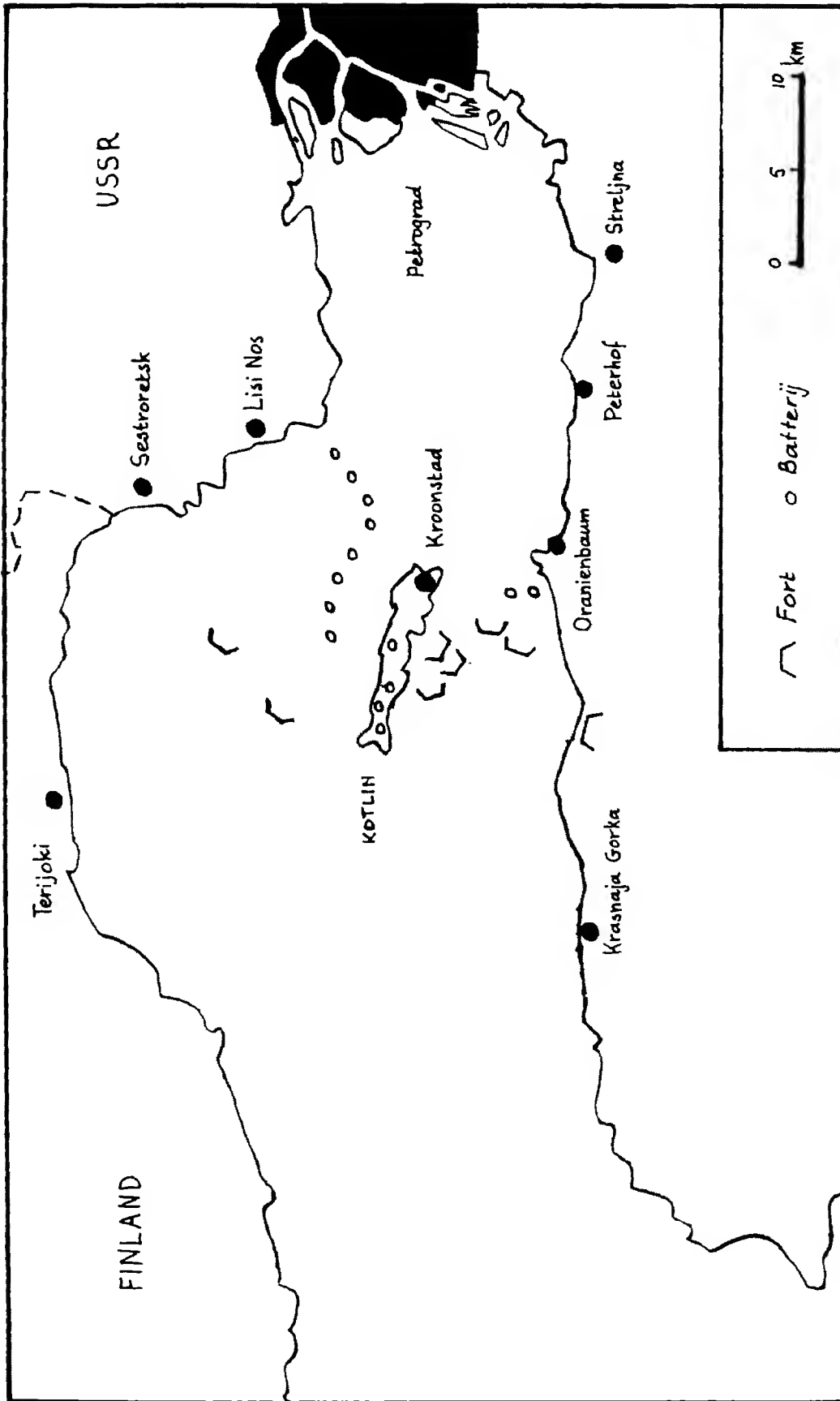
LITERATUUR. — Alexander Berkman is de auteur van een van de eerste uiteenzettingen over de opstand die in West-Europa verschenen: *The Kronstadt Rebellion*, Berlijn 1922 (herdr. in Alexander Berkman, *The Russian Tragedy*, Orkney 1976), dat direct in het Duits werd vertaald. Berkman en Emma Goldman bevonden zich in Petrograd tijdens de gebeurtenissen, wat zijn neerslag heeft gevonden in Berkman's dagboek (*The Bolshevik Myth: Diary 1920-1922*, New York 1925, en *The 'Anti-Climax'*, Berlijn 1925) en Goldmans memoires (*Mijn leven*, 2 dln., Het Wereldvenster, Baarn 1978-1979).

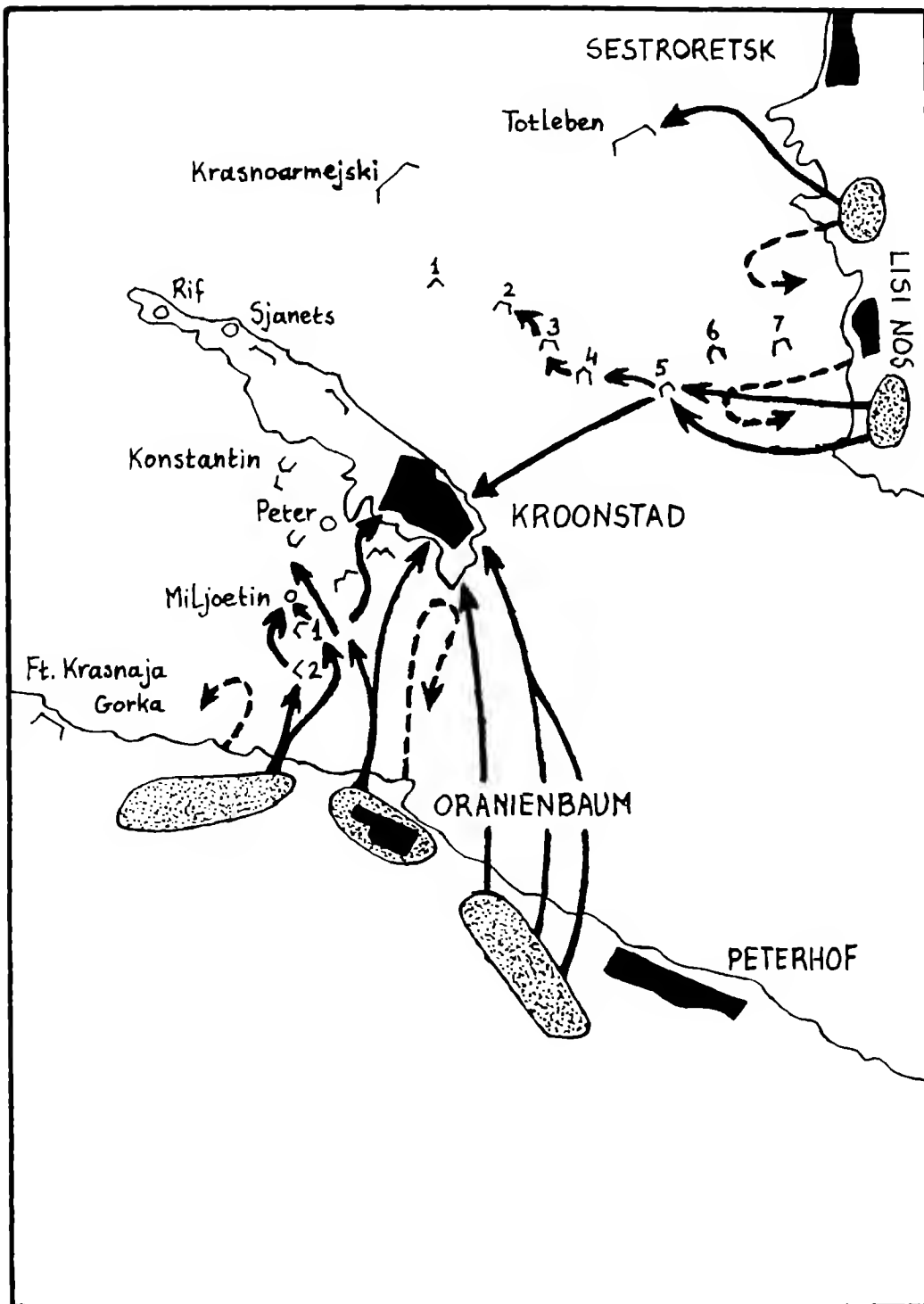
Kort voor de oorlog geschreven, maar in 1949 te Parijs gepubliceerd is de interessante studie van Ida Mett, *La Commune de Cronstadt: crépuscule sanglant des soviets*, waarvan een iets verkorte Engelse editie bestaat (Londen 1967). Van ongeveer dezelfde tijd dateert de beschouwing van Anton Ciliga, 'L'insurrection de Kronstadt et la destinée de la Révolution russe', oorspronkelijk verschenen in *la Révolution prolétarienne*

(1938) en later als brochure herdrukt; een Engelse vertaling verscheen in 1942.

Het beste wetenschappelijke werk over Kroonstad is dat van Paul Avrich, *Kronstadt 1921*, Princeton 1970 (herdr. New York 1974), dat een schat aan gegevens bevat, maar analytisch niet altijd overtuigt. De bovengenoemde editie van Skirda biedt op dit punt soms meer. Naast een omvangrijke inleiding van de uitgever bevat dit boek een vertaling van de in 1923 te New York verschenen brochure van Jefim Jartsjoek, *Kronštadt v Russkoj Revoljucii* ('Kronstadt dans la Révolution russe'), die in hoofdzaak over de gebeurtenissen van 1917 handelt; verder — behalve Petritsjenko's brochure — nog een korter artikel van hem uit 1925 en een interview met enkele leden van het Voorlopig Revolutionair Comité van Kroonstad, dat in april 1921 in Finland werd gemaakt. De werken van Avrich en Skirda bevatten beide een uitvoerige bibliografie.

Vergelijk voor meer algemene literatuur de Bibliografische Aantekening in Rosa Luxemburg, Alexander Berkman e.a. *De Russische Revolutie* (ARCHIEF 2). Ook in de daarin opgenomen brochure *De Russische Revolutie en de Communistische Partij* komt de opstand van Kroonstad ter sprake.

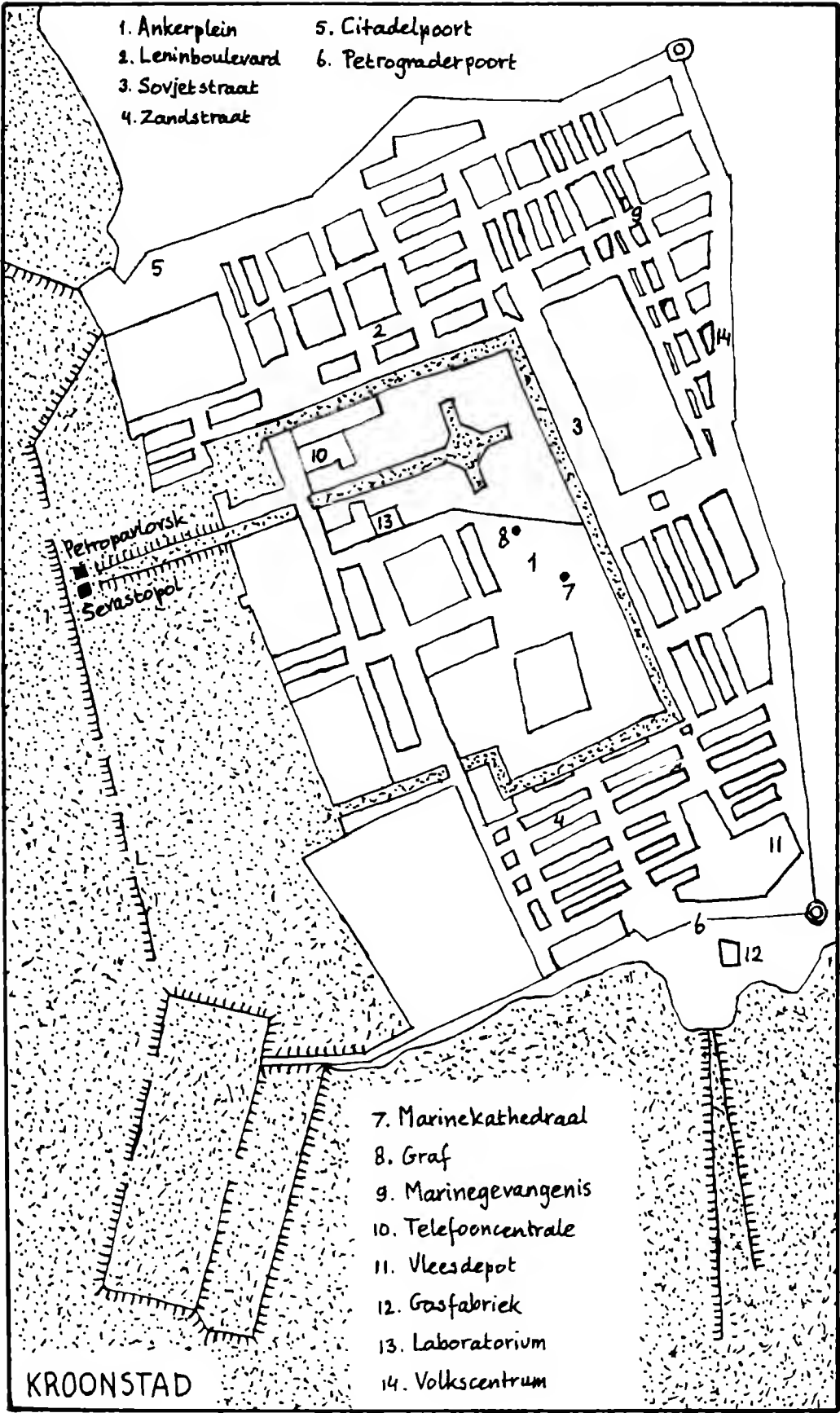

- Bolsjevistische troepenconcentraties 17 maart
- Bolsjevistische aanvallen 17 maart
- Bolsjevistische aanvallen 7-8 maart

- 1. Ankerplein
- 2. Leninboulevard
- 3. Sovjetstraat
- 4. Zandstraat

- 5. Citadelpoort
- 6. Petrograderpoort

- 7. Marinekathedraal
- 8. Graf
- 9. Marinegevangenis
- 10. Telefooncentrale
- 11. Vleesdepot
- 12. Gasfabriek
- 13. Laboratorium
- 14. Volkscentrum

KROONSTAD

De waarheid over de gebeurtenissen in Kroonstad

Stepan M. Petritsjenko

Toen de arbeiders in 1917 de Oktoberrevolutie tot een goed einde brachten, koesterden zij de verwachting hun volledige vrijheid te verwerven, en vestigden zij hun hoop op de communistische partij, die zoveel had beloofd.¹ En wat nu heeft de communistische partij, met Lenin, Trotski, Zinovjev en anderen aan het hoofd, na drie en een half jaar gebracht? In de drie en een half jaar van hun bestaan brachten de communisten niet de bevrijding, maar de totale onderdrukking van de menselijke persoonlijkheid. In plaats van de politiemonarchie kregen de arbeiders de voortdurende angst om terecht te komen in de folterkamers van de Tsjeka, die het politiebewind van het tsaristische regime in gruweldaden vele malen overtrof. Ze kregen de bajonet, de kogel en het grove gebulder van de *opritsjniki*² van de Tsjeka. Als de arbeider de waarheid uitsprekt die zijn ziel met smart vervult, wordt hij onmiddellijk tot de contrarevolutionairen, tot de agenten van de Entente, enzovoort, gerekend, en krijgt hij als beloning óf de kogel, óf de tralies, wat gelijk staat met de hongerdood. De arbeiders werden met behulp van de communistische staatsvakbonden aan hun machines geketend, waardoor de arbeid niet tot een vreugde, maar tot een nieuwe, ondraaglijke slavernij werd gemaakt. Op de protesten van de boeren, die tot uitdrukking kwamen in spontane opstanden, en op de protesten van de arbeiders, die alleen al door hun levensomstandigheden over geheel Rusland tot stakingen werden gedwongen, antwoord-

1. Petritsjenko begint zijn uiteenzetting met een iets gewijzigde weergave van delen van het artikel 'Waarvoor wij strijden', dat in de Kroonstedelijke *Izvestija* van 8 maart 1921 verscheen. Vgl. hieronder, p. 62-65.

2. *Opritsjniki*: leden van de Opritsjnina, de speciale eenheid die in 1565 door Ivan de Verschrikkelijke in het leven werd geroepen om de oppositie te terroriseren.

den de communisten met massale terechtstellingen, gevangenis en concentratiekamp. En hoe leven de boeren, en wat hebben zij gekregen? Dwangarbeid hebben zij gekregen, ongeacht hun leeftijd, geslacht of gezinssituatie, complete plundering van hun meel, koren, alle vee en hun landbouwwerktuigen, ontelbare vorderingen en confiscaties, een eindeloos aantal controlepatrouilles.³ Als een boer drie zoons heeft die dienst doen in het Rode Leger en een van hen probeert op eigen houtje een bezoek te brengen aan zijn geboortestreek om zijn familieleden terug te zien en zich op de hoogte te stellen van de toestand onder de boeren — omdat iedereen daar erg in geïnteresseerd is — dan staat het gezin van zo'n boer, ook al heeft hij nog twee zoons in dienst, wegens desertie bloot aan een volledige plundering door middel van confiscatie. Het Rode Leger en de vloot verkeerden in volslagen onwetendheid over wat er op het platteland gebeurde, er kwamen uiterst vage en de meest uiteenlopende berichten binnen, en het was onmogelijk uit de geruchten of uit brieven de waarheid vast te stellen. Intussen strooiden de communisten via hun kranten iedereen zand in de ogen en schilderden zij de toestand op het platteland af als voorspoedig en schitterend. Als er klachten binnenkwamen, gaven de autoriteiten de provincie ten antwoord dat er maatregelen ter genoegdoening zouden worden getroffen, en dan bleef die genoegdoening op papier. En komt een plaatselijke commissaris erachter dat er over hem een klacht is ingediend, dan oefent hij op alle mogelijke manieren de gruwelijkste druk uit en maakt het leven van zo'n gezin absoluut onmogelijk. Niemand kon het lot en de toestand van zijn familie te weten komen, omdat er wegens de oorlogsomstandigheden geen enkel verlov werd toegestaan en brieven met de bittere waarheid door de censuur niet werden doorgelaten. Er waren geen andere kranten en eigenlijk helemaal geen andere literatuur dan de communistische, die schreef dat de toestand overal gunstig was. Zodoende verkeerden de bemanningen in twijfel, sommigen geloofden het en anderen weer niet. Uiteindelijk kwam er een gedeeltelijke demobilisatie van leger en vloot, er werden korte verloven

3. Bedoeld worden de gehate, door de regering ingestelde patrouilles die de 'illegale handel' (en daarmee ook de hongertochten vanuit de steden) moesten tegengaan.

toegestaan tot tien procent⁴ — en iedereen die van verlof terugkeerde en door de feiten inzicht had gekregen in de gang van zaken in Rusland, was vol weerstand tegen de eigenmachtigheid, willekeur en onderdrukking van de commissarocratie, iedereen die door de feiten van de ware toedracht overtuigd was teruggekomen, vertelde zijn dienstkameraden over de verschrikkingen die in Rusland heersten; zo begon de bittere waarheid van alle kanten van Rusland door te dringen in de legercentra van Petrograd en Kroonstad. De Oekraïners kwamen helemaal niet van verlof terug. Sommigen vertelden hoe vaders en moeders hun zonen vervloekten omdat zij die bende rovers en moordenaars verdedigden die Rusland naar een volledige verwoesting had gevoerd, naar gruwelijke repressie, onderdrukking en ongekende willekeur. Zo kwam voor ons de waarheid aan het licht en wij begonnen in groepen het lot van Rusland te bediscussiëren, ondanks de pogingen van commissarissen en partijcommunisten om de massa's te beletten samen te komen. De bijeenkomsten werden steeds groter en liepen steeds meer uit op algemene verontwaardiging en veroordeling van het communistische gezag. Petrograd en Kroonstad, die in die tijd — zoals al eerder — een levensmiddelen crisis doormaakten, waren verontwaardigd over het systeem van de communisten, door wier toedoen de arbeider hongerig en verkleumd, met nauwelijks schoenen of kleren aan het lijf, aan zijn arbeid was gekluisterd en gedwongen werd zijn laatste krachten op te offeren. Aan het geduld kwam een eind. Op 25, 26, 27 en 28 februari braken stakingen uit in Petrograd, en in verband daarmee nam het aantal arrestaties en terechtstellingen van arbeiders toe, werd een verscherpte bewaking van de fabrieken door koersanten⁵ ingesteld en probeerde men de arbeiders tot werken te dwingen — maar toch gingen de arbeiders niet aan het werk. Er ontstond algemene verontwaardiging onder de bemanning toen op spontane vergaderingen (die door de commissarissen categorisch verboden werden) de gebeurtenissen in Petrograd bekend raakten, en zij eiste van de commissarissen

4. Dat wil zeggen dat maximaal tien procent van de manschappen van een onderdeel tegelijkertijd met verlof kon zijn.

5. Koersanten: studenten aan de militaire academies, die tevens betrouwbare bolsjevistische troepen vormden.

dat een delegatie van niet-partijleden zich ter plaatse op de hoogte zou stellen van wat er met de arbeiders aan de hand was; want de commissarissen vertelden de bemanning dat een kliek agenten en spionnen van de Entente in Petrograd stakingen had georganiseerd, maar dat nu alles in orde was en de fabrieken weer werkten. En intussen dreigde men in Petrograd de arbeiders ermee dat zij, als ze niet aan het werk zouden gaan, door het revolutionaire Kroonstad met geweld tot werken zouden worden gedwongen. In het algemeen stelden de communisten Kroonstad trouwens in heel Rusland voor als de grote boeman, wat in feite niet waar was en niet waar kon zijn — de bemanning was daar ook altijd zeer verontwaardigd over. Op 27 februari vonden in Kroonstad op de pantserschepen Petropavlovsk en Sevastopol spontane bijeenkomsten plaats van de hele bemanning, en daarna ook van de 1ste en 2de brigade van de slagschepen, waar van de commissarissen werd geëist dat er niet-partijgebonden verkiezingen zouden worden georganiseerd om vertegenwoordigers naar de fabrieken en legeronderdelen in Petrograd te zenden.

De commissaris van de Baltische Vloot, Koezmin, die op dat ogenblik met enkele andere vooraanstaande communisten uit Petrograd in Kroonstad was gearriveerd, zag dat hij machteloos was en moest natuurlijk wel zijn toestemming geven voor die verkiezingen, waarbij een 32 man sterke delegatie voor Petrograd werd gekozen. De commissaris van de Baltische Vloot gaf de afgevaardigden de instructie zich, vóór zij in een fabriek zouden verschijnen, eerst te vervoegen bij de districtssovjet en het fabriekscomité. Toen de afgevaardigden in Petrograd waren aangekomen en bij de aangeduide sovjets en comités verschenen, werd hun verklaard dat in Petrograd de staat van beleg heerste en er een bevel van kracht was dat bijeenkomsten en vergaderingen absoluut verbod. De gedelegeerden eisten met klem dat er vergaderingen zouden komen waar zij zich met de arbeiders in verbinding konden stellen. Tegelijkertijd begonnen de communisten met knoeierijen door de eigen mensen mandaten te geven, alsof die communisten ook uit Kroonstad kwamen — op die manier wilden ze de bijeenkomsten onmogelijk maken en onenigheid zaaien — maar de afgevaardigden uit Kroonstad slaagden er gemakkelijk in hen bij die manoeuvre te

betrappen. Het kwam voor dat communisten met vervalste mandaten op een fabriek een bijeenkomst organiseerden en daar spraken als zogenaamde afgevaardigden uit Kroonstad, uit naam van Kroonstad. Zij zeiden dat Kroonstad volstrekt geen ordeverstoringen zou toelaten. Maar hier lukte het de echte gedelegeerden uit Kroonstad hen onmiddellijk te ontmaskeren. Ten slotte werden er overeenkomstig de eis van de afgevaardigden vergaderingen toegestaan, maar die werden dan bijgewoond door leden van de Tsjeka en van de communistische staatsvakbonden, districtssovjets en fabriekscomités, die door hun aanwezigheid de arbeiders afschrikten.

De arbeiders waren bang om met de afgevaardigden te spreken, erop wijzend dat zij in het bijzijn van die gendarmerie niet konden praten: want nu zeg je iets, en dan kom je de volgende nacht in Tsjeka-gevangenis 2, daar zitten sinds de laatste dagen al ongeveer tweeduizend van onze kameraden die zijn gearresteerd. Daarop eisten de gedelegeerden dat alle leden van de Tsjeka en dergelijke de vergadering zouden verlaten, maar deze weigerden en verklaarden dat de bijeenkomst en de discussies alleen in hun aanwezigheid voortgang mochten vinden. Toen de gedelegeerden ertoe overgingen de arbeiders te vragen onbevreesd het woord te voeren en hun daarbij bescherming toezegden, antwoordden de arbeiders slechts met tranen, een bewijs hoe volslagen murw en machteloos ze waren. De afgevaardigden uit Kroonstad stelden de legeronderdelen en de arbeiders voor op 28 februari hun vertegenwoordigers naar Kroonstad te sturen. De gedelegeerden van Kroonstad keerden samen met die van Petrograd naar Kroonstad terug en brachten verslag uit op de schepen; daar werd een resolutie ingediend [zie p. 50-51] met als voornaamste eis onmiddellijke geheime verkiezingen voor de sovjet. Alle schepen namen die resolutie eenstemmig aan, ook al deden de commissaris van de Baltische Vloot Koezmin en de andere uit Petrograd gearriveerde vooraanstaande communisten pogingen op de vergadering verdeeldheid te zaaien, waarbij zij een dergelijke graad van brutaliteit bereikten dat de bemanningen in verontwaardiging ontstaken en hen nauwelijks aan het woord lieten. Op deze vergaderingen werd na het aannemen van de resoluties besloten op 1 maart op het Ankerplein een algemene vergadering

van de gehele Kroonstedelijke bevolking te houden.⁶ Naar die meeting kwam ook de Alrussische *starosta*⁷ Kalinin, die een redevoering hield en zijn uiterste best deed om de algemene vergadering van het voltallige garnizoen en de bevolking van Kroonstad te laten mislukken. Toen hij zag dat hem dat niet zou lukken, weigerde hij op het plein te spreken en eiste hij dat de meeting zou worden verlegd naar de marinemanège, maar de verzamelde menigte weigerde daarheen te gaan en stond erop de bijeenkomst op het plein voort te zetten. Zeer veel sprekers namen op de meeting het woord, waarna eenstemmig de door de pantserschepen ingediende resolutie werd aangenomen, met als enige tegenstemmers de Alrussische *starosta* Kalinin en Vasiljev, de voorzitter van de sovjet van Kroonstad. Toen Kalinin en Koezmin een dergelijke eenstemmigheid bij de vergadering zagen, zeiden zij: als Kroonstad A zegt, zullen wij B tegen haar zeggen, en: 'Kroonstad op zichzelf vertegenwoordigt niet heel Rusland en daarom zullen wij er geen rekening mee houden.' Deze woorden brachten de meeting in nog grotere staat van opwinding, en men vroeg hun waarom ze dan altijd hadden gezegd dat Kroonstad het centrum van de revolutie was, dat het hun bastion was en dat ze er altijd op steunden — hier kwam geen antwoord op. Op deze zelfde vergadering werd besloten dat alle eenheden, organisaties en fabrieken ieder twee vertegenwoordigers zouden kiezen voor het organiseren van de verkiezingen voor de sovjet op 2 maart 1921. Van 1 op 2 maart hielden de communisten een partijvergadering, waar werd besloten liever te sterven dan de macht uit handen te geven, en de hele nacht door waren zij bezig de sovjetclubs en andere instellingen te bewapenen. Kalinin verliet Kroonstad ongehinderd in de nacht van 1 op 2 maart.

Op 2 maart om 11 uur begonnen de gekozen afgevaardigden op het pantserschip Petropavlovsk te arriveren. Men had allemaal niet-partijleden gekozen. Het waren er in totaal ongeveer

6. Kroonstad telde in 1921 ongeveer 50.000 inwoners, van wie ongeveer de helft militairen. Het kolossale Ankerplein bood plaats aan ruim 25.000 mensen.

7. *Starosta*: hoofd, leider. Als voorzitter van het Centraal Executief Comité van de sovjets vervulde Kalinin de (louter representatieve) functie van staats-hoofd.

250. Bij gebrek aan een geschikte ruimte op het schip werd de gedelegeerden voorgesteld de vergadering te verplaatsen naar het gebouw van de Technische School, en om 2 uur 's middags werd de zitting geopend. Er werd een presidium gekozen. Toen de discussie over de actuele gebeurtenissen begon, verzochten de commissaris van de Baltische Vloot Koezmin en de voorzitter van de sovjet van Kroonstad Vasiljev de vergadering het woord te mogen voeren over de toestand van het moment. Dat werd hun door de vergadering toegestaan. Zij begonnen precies dezelfde woorden te herhalen die zij al op het Ankerplein gesproken hadden. Er werden hun uit de vergadering enkele vragen gesteld, maar zij ontweken een direct antwoord. Daarop eiste de vergadering dat zij gearresteerd en ontwapend zouden worden, waaraan het presidium gevolg gaf. Tijdens het verdere verloop begonnen bij het presidium brieven en telegrammen met een provocerend karakter binnen te komen: hieruit bleek duidelijk de wens van de communisten de vergadering te verstoren. Zo zou bijvoorbeeld de communistische partijschool op volle sterkte, met commissarissen, en gewapend met bommen, granaten, mitrailleurs en geweren, op weg zijn om het gebouw waar de gedelegeerden vergaderden te omsingelen; of er zouden zich tweeduizend ruiters — kozakken van Boedjonny, Koeban-kozakken en koersanten — naar de Citadelpoort begeven. Onrustig geworden door deze geruchten gedroeg de vergadering zich nerveus, maar de voorzitter slaagde erin de mensen te kalmeren en de bijeenkomst voort te zetten. Men achtte een overval op de Technische School niet uitgesloten, daar iedere aanwezige wist dat de communisten zich in de nacht van 1 op 2 maart bewapend hadden. De vergadering liep lang uit. Eindelijk kwam het voorstel niet langer tijd te verspillen en snel een Revolutionair Comité te kiezen, omdat de communisten niet stilzaten. Er werden vijf man in het comité gekozen: de matrozen Petritsjenko, Jakovenko, Toekin, Archipov, en de onderwijzer Oresjin. Petritsjenko werd tot voorzitter benoemd. Toen de vergadering afgelopen was, vertrok het Revkom om 5 uur naar het slagschip Petropavlovsk, waar een militaire staf werd geïnstalleerd en de detachementen op eigen initiatief begonnen samen te stromen om orders van het Revkom te krijgen. Binnen het uur waren er

achthonderd man aanwezig, die opdracht kregen de telefooncentrale en het bureau van de Tsjeka te bezetten, evenals het arsenaal, de levensmiddelendepots, de broodbakkerijen, de elektriciteitscentrales, de waterreservoirs, de staven, het luchtafweergeschut, de vestingartillerie en andere instanties.

's Avonds om 9 uur was de gehele stad onder controle, zonder dat er een schot was gevallen of een druppel bloed gevloeid. Geen van de door de communisten versterkte gebouwen bood weerstand aangezien de gewone partijleden weigerden deel te nemen aan een gewapende strijd. Op die manier bleven alleen nog de leiders over, zo'n vijftig in getal, met nog tweehonderd man uit de partijschool, die zich tot het uiterste inspanden de macht weer in handen te krijgen. Toen het Revkom na de bezetting van de stad overging tot bezetting van de forten, werden ook deze allemaal zonder één schot ingenomen, want het handjevol communisten had ook daar geen succes, en toen het detachement van de forten aanstalten maakte hen te arresteren, staken zij over naar de andere oever, naar het fort Krasnoflotski (voorheen Krasnaja Gorka), waarvan zij zich meester maakten. Dat kleine groepje was groot genoeg om de nog aarzelende mensen stevig in hun greep te krijgen. Zo hadden wij dus de stad en de forten onder controle. Om 12 uur in de nacht van 2 maart gaf het Revkom een detachement van tweehonderdvijftig man opdracht om vergezeld van een zes-koppige delegatie over te steken naar Oranienbaum, op de andere oever. Toen het detachement na 5 verst⁸ nog 1½ verst van de oever verwijderd was, werd het met mitrailleurvuur begroet en was het genoodzaakt halt te houden en de zes gedelegeerden verder te sturen, die doorgingen in de richting van de kust. Zonder enige vorm van onderhandeling werden drie van hen meteen door koersanten overmeesterd, de overigen wisten echter te ontsnappen en voegden zich weer bij het detachement. Dit trachtte op verschillende plaatsen tot de kust van Oranienbaum door te dringen, maar alle pogingen bleven zonder resultaat. Tegen de ochtend was het detachement gedwongen terug te keren naar Kroonstad. Op dat moment, dat wil zeggen op 2 maart om 2 uur 's nachts, arriveerden drie

8. Een Russische mijl: 1 verst = 1067 meter.

afgevaardigden van de luchtmachtdivisie, die de wens van de divisie overbrachten om zich bij Kroonstad aan te sluiten. Toen deze afgevaardigden bij de luchtmachtdivisie terugkeerden, werden zij onmiddellijk gegrepen en gefusilleerd, en na hen werden nog vierenveertig man tegen de muur gezet. In Kroonstad was alles rustig; alleen die communisten werden gearresteerd die het vertrouwen van het Revkom hadden misbruikt. Op 2 maart om 3 uur ontbood het Revolutionair Comité alle stafcommandanten van de vesting en alle militaire specialisten. Nadat hun de situatie in Kroonstad duidelijk was gemaakt, nodigde het Revkom hen uit mee te werken aan het in staat van verdediging brengen van de vesting, en daar gingen zij op in. In dit verband moet trouwens vermeld worden dat Kozlovski bij de eerste bijeenkomst met het Revkom niet aanwezig was⁹ en pas de volgende dag om 3 uur 's middags verscheen; tijdens het verdere verloop bekleedde hij de functie van artilleriecommandant, en niet van opperbevelhebber van de gehele Kroonstedelijke defensie. Zo was de toestand na de nacht van 2 maart. In de ochtend van 3 maart begonnen in de stad geruchten de ronde te doen dat er onder de communisten werd huisgehouden met executies, beledigingen en allerlei gewelddaden. Leden van het collectief bureau van de communistische partij verschenen bij het Revkom om toestemming te vragen voor het inspecteren van de arrestantenruimte om te zien waar en in wat voor toestand de communisten zich bevonden; het Revkom ging daarmee akkoord en bood twee van zijn leden als begeleiders aan. Nadat de leden van het collectief bureau zich ervan hadden overtuigd dat de communisten in veiligheid waren, en zich van hun omstandigheden op de hoogte hadden gesteld, gaven zij een verklaring aan de bevolking uit waarin zij de provocerende geruchten weerspraken en verklaarden dat de arrestanten in goede toestand verkeerden, dat zij allen in leven waren en dat er tegen hen geen geweld werd gebruikt. Onder deze verklaring stonden de handtekeningen van prominenten van de arbeiders-

9. Petritsjenko loopt op zijn verhaal vooruit om de bolsjevistische beschuldiging te ontzenuwen dat de vroegere tsaristische generaal Kozlovski de aanstichter van de opstand zou zijn geweest. Overigens was Kozlovski door de bolsjeviki zelf aangesteld als 'militair specialist' en commandant van de Kroonstedelijke artillerie.

partij: Iljin, Kabanov en Pervoeshin. Het Revolutionair Comité gaf een eerste oproep uit, waarin bevolking en garnizoenen werden aangespoord de orde te bewaren. De arbeiders werden opgeroepen het werk niet te onderbreken en de machines niet in de steek te laten, de matrozen en rode soldaten bij hun onderdelen op de forten en de schepen te blijven en alle sovjet-bureaus het werk voort te zetten. Het Revkom riep alle arbeidersorganisaties, werkplaatsen en vakbonden op zich eensgezind en met vereende krachten te zetten aan de organisatie van geregelde en eerlijke verkiezingen voor een nieuwe sovjet. Het riep op tot orde en rust, tot discipline, tot nieuwe, werkelijk socialistische arbeid en opbouw voor het welzijn van de gehele arbeidersbevolking. De eerste krijgsraad werd belegd, gepresideerd door de voorzitter van het Revkom; er werd een verdedigingsplan uitgewerkt en tegen de avond werden aan alle onderdelen wapens uitgereikt en posten betrokken in de stad en op de forten. Er kwamen berichten binnen dat om 4 uur 's ochtends een vijandelijke formatie fort Totleben genaderd was. Matrozen uit het fort waren hun tegemoetgegaan met resoluties en hadden die de vijand overhandigd; daarna waren ze zonder één schot uit elkaar gegaan. Wij ontvingen het bericht dat om 5 uur 's ochtends de pantsertrein 'Zwarte Zee' en een echelon koersanten te Oranienbaum waren aangekomen. In de loop van de dag werden in Oranienbaum, Sestroretsk en Lisi Nos versterkingen voor de communisten aangevoerd, voornamelijk koersanten afkomstig uit Orel, Nizjni Novgorod en Moskou. Daar begonnen ook communistische keurtroepen te arriveren, samengesteld uit eenheden van de districtssovjets, de controlepatrouilles en de Tsjeka. Er kwamen nog twee pantsertreinen in Oranienbaum aan, en 's nachts waren er al sluippatrouilles op weg naar het eerste zuidelijke fort, maar deze trokken zich na een ontmoeting met onze eenheden terug. Zo was het begin en het verloop van de opstand van Kroonstad.

En hoe was het commentaar van de communisten op deze opstand? Op de Moskouse radio wordt vanaf 3 maart openlijk gesproken van een Wit complot en een muiterij van de Petro-pavlovsk in samenwerking met de voormalige generaal Kozlovski en voorbereid door agenten en spionnen van de Entente; daarbij werd de overtuiging uitgesproken dat deze rebellie van

Sociaal-Revolutionairen¹⁰ met hun generaal ten spoedigste de kop zou worden ingedrukt. Daarna werd er in de *Krasnaja Gazeta* en de *Pravda* geschreven dat de leidende figuren van de opstand allemaal produkten waren uit de hogere ambtenarij, de bourgeoisie, popezoontjes, met landgoederen op hun naam. De kranten brandmerkten hen als gewezen misdadigers en dergelijke. Zo werd door de communisten de opstand van Kroonstad beschreven.

4 MAART

Op die dag werd het Revolutionair Comité verplaatst van het slagschip Petropavlovsk naar het Volkscentrum, waar het tot de laatste minuut gebleven is. Van de sovjet van Petrograd werd een telegram ontvangen met het voorstel afgevaardigden van de Petrosovjet naar Kroonstad te sturen. Het Revkom antwoordde via de radio dat het de delegatie met genoegen zou ontvangen, maar dat het wenselijk was dat vertegenwoordigers van het volk, dat wil zeggen van de arbeiders, de matrozen en de rode soldaten, aan de verkiezing van de delegatie zouden deelnemen, en dat de delegatie voor vijftien procent met communisten zou worden aangevuld. Hierop kwam van de kant van de Petrosovjet geen antwoord.

Het was een van de voornaamste zorgen van het Revolutionair Comité te vermijden dat ook maar één druppel bloed onnodig vergoten zou worden.

In Kroonstad heerste een volmaakte orde. Alle instanties functioneerden en in het werk ontstond nog niet voor een uur oponthoud. Tijdens deze drie dagen werd niet één patroon verschoten. Het was druk en geanimeerd in de straten en er speelden kinderen. Om 4 uur verzamelde zich in de garnizoensclub een afvaardiging van alle militaire onderdelen, in-

10. De Sociaal-Revolutionaire Partij (SR), opgericht in 1901 en met een agrarisch-revolutionaire inslag, viel na de Oktoberrevolutie uiteen: de nieuw ontstane Linkse SR werkte tot maart 1918 met de bolsjeviki samen in de regering. Hoewel de SR organisaties *de jure* niet verboden waren, werden zij vanaf medio 1918 *de facto* van alle machtsposities uitgesloten en stonden zij regelmatig aan vervolgingen bloot. De repressie en de emigratie die er een gevolg van was, deden de partijen 'afsterven'; de op Kroonstad volgende nieuwe arrestatiegolven liquideerden hen in de loop van 1921-1922 geheel.

stanties en vakbonden. Bij het openen van de bijeenkomst stelde de voorzitter de vergadering op de hoogte van de militaire situatie en de levensmiddelentoestand in Kroonstad. Ook het vraagstuk van de brandstof kwam aan de orde. Aan de arbeiders werd voorgesteld zich te bewapenen en de wachtdienst in de stad op zich te nemen om het garnizoen vrij te maken, dat dan in staat zou zijn posities in te nemen en een, zij het kleine reserve te vormen. De arbeiders keurden dit voorstel eenstemmig goed. De vergadering had een bijzonder enthousiast verloop en ging onder de leus 'overwinnen of sterven!' uiteen. Op diezelfde vergadering werd op voorstel van de voorzitter het Revkom met nog tien man uitgebreid. 's Nachts probeerde een vijandelijke patrouille het front te naderen.

5 MAART

In de ochtend verscheen er boven Kroonstad een vliegtuig, dat proclamaties uitwierp met de titel 'Zover hebben zij het gebracht', waarin de communisten probeerden aan te tonen dat wij om de tuin waren geleid door tsaristische generaals, dat Kroonstad volledig omsingeld was, en dat wij zouden worden uitgehongerd, omdat er in Kroonstad geen brood was; zij riepen ons op onze wapens af te geven en de misdadige leiders te arresteren en te ontwapenen. Wie zich zou overgeven, zou gratie krijgen. Het Revkom gaf bevel het vliegtuig niet te beschieten. De proclamaties werden door het Revkom massaal onder garnizoen en bevolking verspreid. Op de Petropavlovsk werd een radioboodschap van soortgelijke strekking opgevangen en ook daarvan werd de inhoud massaal bekendgemaakt. Het garnizoen was zo verontwaardigd over een dergelijke onbeschaamdheid van de communisten dat het zich bijna niet kon bedwingen tot actie over te gaan en vanaf de schepen het vuur wilde openen op Oranienbaum. Het Revkom riep voortdurend op tot discipline en kalmte zolang er nog geen bevel gegeven was.

Het Revolutionair Comité zond een radioboodschap uit, 'Aan allen, allen, allen,' waarin het erop wees dat men overtuigd was van de rechtvaardigheid van de zaak, dat Kroonstad zich sterk maakte voor de macht van de vrijgekozen sovjets en niet van de

partij: alleen zulke sovjets, en niet de communisten, kunnen de wil van het volk uitdrukken. Het riep op onverwijld in verbinding te treden met Kroonstad, en eigen afgevaardigden te sturen, die de waarheid over Kroonstad zouden zeggen, enzovoort. Omstreeks 12 uur 's nachts deed de vijand een poging onze voorposten te overvallen, maar had geen succes en keerde op zijn schreden terug. In de stad heerste overal orde en rust. Zo verliep de dag van 5 maart.

6 MAART

Al in het begin van de ochtend kregen wij de melding door dat in Petrograd massale arrestaties van gezins- en familieleden van alle Kroonstedelingen werden verricht. Het Voorlopige Revolutionaire Comité zond via de radio een protest uit tegen het arresteren van familieleden en eiste hun vrijlating, erop wijzend dat de communisten in Kroonstad over hun volledige vrijheid beschikten, dat hun gezinnen absoluut ongedeerd waren, en dat een dergelijk optreden onder alle omstandigheden het schandelijkste en laagste was dat maar kon. Om 12 uur werd op de Petropavlovsk een radioboodschap ontvangen waarin Trotski een ultimatum stelde Kroonstad en de muitende schepen onmiddellijk over te dragen aan de sovjetrepubliek, de wapens neer te leggen, de weerspanningen te ontwapenen en in handen van de sovjetrepubliek te geven, en waarin werd meegedeeld dat Trotski bevel had gegeven zich gereed te maken het oproer met geweld neer te slaan. De termijn voor het zenden van een delegatie uit Petrograd naar Kroonstad liep op 6 maart om 18 uur af. Om 3 uur 's middags verscheen weer een vliegtuig boven Kroonstad, dat hetzelfde ultimatum van Trotski, nu al in drukvorm, uitstrooide. Ook werd een radio-uitzending uit Moskou opgevangen, waarin werd gezegd dat Franse agenten in Kroonstad waren geïnfilteerd die de Kroonstedelingen met goud hadden gecorrumpeerd — en alle mogelijke andere leugens. Dit alles werd in brede kringen van garnizoen en bevolking van Kroonstad bekendgemaakt, wat de algemene verontwaardiging tegen de brutaliteit van de communisten alleen nog maar aanwakkerde. Wij ontvingen het bericht dat er steeds meer vijandelijke strijdkrachten rondom Kroonstad arriveer-

den. Trotski, Dybenko en andere vooraanstaande leiders kwamen in Oranienbaum aan. Er werd een bevel tot de aanval op Kroonstad onderschept. In samenwerking met de defensiestaf zette het Revkom zijn werkzaamheden voort, trof alle mogelijke voorbereidingen en bracht alle sectoren in staat van paraatheid om de vijand af te weren. In de stad was het stil en rustig, maar iedereen was ervan overtuigd dat het eerste schot elk ogenblik kon vallen. 's Nachts werd in alle sectoren een vijandelijke verkenningspatrouille opgemerkt.

7 MAART

Een heldere, zonnige dag. In Kroonstad heerste dank zij het mooie weer een levendige drukte. De kinderen gingen de straat op en speelden daar de hele dag. Men zou nooit gedacht hebben dat Kroonstad belegerd werd en dat men iedere minuut kon verwachten dat er een niets ontziende granaat zou inslaan. Kantoren en werkplaatsen deden rustig hun werk. Van een van de forten kwam het bericht dat een klein detachement koersanten onze voorposten genaderd was, daar literatuur had uitgewisseld en was teruggegaan. Tot 7 maart 's avonds werden vanuit Kroonstad in verschillende richtingen gedelegeerden uitgestuurd, tweehonderd man propagandisten met literatuur. Van hen keerden in totaal slechts tien man terug.

Om 6.45 uur begon de vijandelijke beschieting van stad en forten vanuit Sestroretsk en Lisi Nos. De forten namen de uitdaging aan en brachten de vijand tot zwijgen. Vervolgens opende Krasnaja Gorka het vuur, waarop adequaat geantwoord werd vanaf het slagschip Sevastopol, waarna aan alle zijden een langdurig, af en toe onderbroken artillerieduel begon, dat tot diep in de nacht voortduurde. De granaten kwamen neer in de haven van de stad en bij de forten. Er werd geen enkele schade veroorzaakt, twee rode soldaten van de forten raakten gewond en werden naar het hospitaal vervoerd. Het garnizoen en de bevolking reageerden erg rustig op de salvo's, met de woorden: 'Eindelijk is de teerling geworpen en de grote strijd begonnen.' 'Alle verantwoordelijkheid ligt voor de hele wereld bij degene die als eerste begonnen is.' 'Wij wilden geen bloedvergieten, maar als Trotski ons ertoe dwingt, dan zullen

wij pal staan voor de rechtvaardige zaak.'

Het voortdurende kabaal van de kannonades bleef ook in de avondlucht nog weerklinken. De bevolking toonde meer nieuwsgierigheid dan vrees. Zonder acht te slaan op het verbod van het Revkom probeerde de bevolking door te dringen tot de oever en de haven om naar het vuren van de vijand te kijken, en zij slingerde verwensingen naar de moordenaars, de communistische beulen. De communisten die zich in Kroonstad bevonden en over hun volledige vrijheid beschikten, raakten ook verontwaardigd over een dergelijk optreden en sloten zich bij de actieve strijd tegen hun medecommunisten aan. Hierbij moet worden opgemerkt dat vele van hen zich in de strijd heldhaftig en onbaatzuchtig betoonden. En zo was dan het eerste schot gevallen...¹¹ De bloeddorstige veldmaarschalk Trotski, tot zijn middel in het bloed van de arbeiders, opende als eerste het vuur op het revolutionaire Kroonstad, dat was opgestaan tegen de heerschappij van de communisten en vóór het herstel van de ware sovjetmacht. Zonder een schot, zonder een druppel bloed hebben wij, de rode soldaten, matrozen en arbeiders van Kroonstad, de heerschappij van de communisten omvergeworpen en daarbij zelfs hun leven gespaard. Onder bedreiging van kanonnen willen zij ons opnieuw hun bewind opleggen. Omdat wij geen bloed wilden vergieten, hebben wij voorgesteld een delegatie van niet-partijleden uit het proletariaat van Petrograd naar ons toe te zenden, opdat zij met eigen ogen zouden zien dat er in Kroonstad strijd gevoerd werd voor de macht van de vrij gekozen sovjets. Maar de communisten hebben dat tegenover de arbeiders van Petrograd verheimelijkt, en het vuur geopend: het gebruikelijke antwoord van de zogenaamde Arbeiders- en Boerenregering op de eisen van de arbeidersmassa. Laat de gehele arbeiderswereld weten dat wij als verdedigers van de macht van de arbeidersraden op de bres hebben gestaan voor de veroveringen van de revolutie. Wij zullen overwinnen of sterven onder de puinhopen van Kroonstad in onze strijd voor de rechtvaardige zaak van de werkende massa's. De arbeiders van de gehele wereld zullen over ons

11. Petritsjenko citeert in de volgende regels (tot en met de zin 'Leve de macht van de raden!') een radioboodschap van het Revkom, die werd afgedrukt in de *Izvestija* van 8 maart 1921.

oordelen, en het bloed van de onschuldigen zal neerkomen over de hoofden van de machtsdronken communistische monsters. Leve de macht van de raden! Zo kwam onder kanongebulder een eind aan de dag van 7 maart. De stem van de op stad en forten vurende artillerie sprak van de noodzaak om in de ochtend gereed te zijn voor een aanval, en wij maakten ons gereed.

8 MAART

Om 4.30 uur in de ochtend deed de vijand een aanval op fort Totleben, en vanuit het zuiden op het oostelijk deel van Kotlin, naar de Petrograderpoort. Rijen tegenstanders in witte overjassen¹² trokken op naar de onderzoeksgevangenis en bestormden de Petrograderpoort vanuit die richting. Bij de schermutseling werd het merendeel van hen gedood, een deel sloeg op de vlucht, ongeveer tweehonderd man werden gevangen genomen. Een gedeelte van de koersanten probeerde zich tussen de aanlegsteigers te verbergen en werd daar meteen verdreven. De gevangenen werden ordelijk afgevoerd naar de landmachtmanège. Tegelijkertijd lanceerde de vijand een aanval op de zuidelijke forten 1 en 2, maar ook die werd afgeslagen, waarbij opnieuw krijgsgevangenen werden gemaakt. De vijand poogde nog op andere frontsectoren aan te vallen, maar ook dit had geen succes. De aanvallen van de vijand veroorzaakten aan zijn kant grote verliezen tengevolge van doden, gewonden, verdrinkingsgevallen en krijgsgevangenen (achthonderd man). Na deze nederlaag deed de vijand vanuit Oranienbaum een hernieuwde aanval in tirailleurslinie. Toen zij onder artillerievuur uit Kroonstad kwamen, zwaaiden zij met een witte vlag en maakten een flankbeweging in de richting van Kroonstad. De beide leden van het Revkom Versjinin en Koepolov reden hen tegemoet en na voor hun ogen de wapens te hebben afgelegd gingen zij onbevreesd op hen af; maar nauwelijks hadden zij een paar woorden gesproken of Versjinin werd door hen gegrepen — Koepolov slaagde erin uit hun handen te ontsnappen. Op een dergelijke laffe en laaghartige manier slaagden zij erin

12. Dat wil zeggen camouflagejassen, bestemd voor een sneeuwlandschap.

een van de beste leden van het Revkom in handen te krijgen, een strijder en vurig redenaar, die zich tot het uiterste voor de mens had ingezet. Wij bemerkten dat de aanvalslinies, wanneer zij onder ons vuur geen stand konden houden en probeerden terug te trekken, door de communisten van achteren op artillerie- en mitrailleurvuur werden onthaald en gedwongen werden opnieuw in de aanval te gaan; zich overgeven konden zij ook niet, want vlak achter hen liep een rij communistische keurtroepen die dan meteen uit de achterhoede met mitrailleurs op hen begon te schieten. Bovendien brachten de verhalen van de krijgsgevangenen ook nog aan het licht dat wanneer de regimenten aarzeling en onwil om aan te vallen vertoonden, er van iedere vijf man één werd gefusilleerd. Dit gebeurde bij de compagnieën van Orchanski, Nevelski en Minsk. Bij de aanval werden koersanten ingezet, speciaal uitgezochte eenheden communisten, manschappen van de Tsjeka en de districts-sovjets, controlepatrouilles en andere met zorg gekozen detachementen. Onder de aanvallers bevond zich ook het 561ste regiment van Kroonstad, waarvan vijfhonderd man gevangen genomen werden. Tegen 12 uur 's middags werden alle aanvalspogingen van de vijand gestaakt. Overdag kwamen er voortdurend vliegtuigen over, maar de bombardementen veroorzaakten weinig schade in de stad, omdat het vuur van het luchtdoelgeschut de machines daar weg hield, zodat de bommen buiten de stad terecht kwamen; zij kregen slechts kans om één bom op de stad te gooien, omstreeks 6 uur, met als resultaat dat de kroonlijst van een huis verbrijzeld werd en een voorgevel beschadigd, dat ruiten van naburige huizen braken en dat een dertienjarige jongen gewond raakte, gelukkig niet ernstig. Het artillerieduel duurde de hele dag voort. Op de kust bij Oranienbaum veroorzaakte ons geschut brand en werd de spoorlijn vernield. Door het vijandelijke geschut werd aan Kroonstad en de forten geen ernstige schade toegebracht. Tot dan toe had de vijand, volgens informatie van deserteurs, 15.000 man op de zuidelijke oever geconcentreerd en 8000 op de noordelijke, alsmede 20 batterijen en 4 pantsertreinen, waarvan er een door onze artillerie werd vernield. De vijand kreeg voortdurend versterkingen aangevoerd. Bij alle instellingen, bonden en legeronderdelen werden revolutionaire trojka's gekozen, en

daarbij was niet één communist. Zij voerden ter plaatse de orders van het Revkom uit. Het werk ging bij alle instanties gewoon door. Alleen de scholen en de opleidingen voor volwassenen waren gesloten. De leerlingen van de hogere klassen betrokken samen met de volwassenen wachtposten in de stad. Bij het Revkom werd dag en nacht onder hoogspanning gewerkt. Met het oog op het tekort aan schoeisel bij de verdedigers van Kroonstad werd bevel gegeven de laarzen van de gearresteerde communisten in beslag te nemen, en hun bast-schoenen te geven; dit leverde tweehonderdtachtig paar goede laarzen op, die onder het garnizoen werden verdeeld. Tevens richtte het Revkom zich tot de bevolking met het verzoek ongebruikt schoeisel aan de verdedigers te schenken, wat in totaal ook nog eens meer dan vierhonderd paar opleverde. In ruil voor deze schoenen werden viltlaarzen verstrekt, die niet voor de dienst geschikt waren. Ten einde op voedsel te bezuinigen werd een distributie georganiseerd¹³ voor de periode van 8 tot 14 maart, volgens de volgende normen: het landmacht- en marinegarnizoen kreeg nu in plaats van het vroegere broodrantsoen per man [$\frac{1}{2}$ pond] brood en koffie, $\frac{1}{2}$ pond gedroogde appels, $\frac{1}{2}$ blik vleesconserven en $\frac{1}{4}$ pond vlees. De burgerbevolking in de categorie A, per persoon: $\frac{1}{2}$ pond brood, $\frac{1}{2}$ blik vleesconserven, $\frac{1}{4}$ pond vlees. In de categorie B per dag per persoon: $\frac{1}{2}$ pond rogge, $\frac{1}{2}$ blik vlees, $\frac{1}{4}$ pond vers vlees, en een eenmalig aanvullend rantsoen van $\frac{1}{2}$ pond suiker en $\frac{1}{4}$ pond zonnebloemolie.

De kinderen van serie A kregen dagelijks: $\frac{1}{2}$ pond tarwe, gerst of beschuit, $\frac{1}{2}$ blik vlees, en een eenmalige aanvulling van 1 blik gecondenseerde melk, $\frac{1}{2}$ pond suiker en $\frac{1}{4}$ pond boter.

De series B en C kregen dagelijks hetzelfde rantsoen, met in plaats van de gecondenseerde melk $\frac{1}{4}$ pond vlees. Zo gevoed moest Kroonstad leven en werken, en dat deed het zonder morren, noch van de kant van de bevolking, noch van het garnizoen. Ieder verklaarde stuk voor stuk: 'Wij weten in naam waarvan wij deze ontberingen lijden.' Zo eindigde de dag van 8 maart.

13. Of beter: gereorganiseerd, want er bestond al een voedselrantsoenering. Uitgangspunt voor de reorganisatie was punt 9 van de Petropavlovsk-resolutie (zie hieronder, p. 50).

9 EN 10 MAART

De vijand bestookte de stad en de forten met afwisselend zwak en intensief artillerievuur; aanvalspogingen vanuit het noorden en zuiden werden met grote verliezen voor de vijand afgeslagen. Het vuur werd steeds door onze artillerie beantwoord; onze verliezen over 9 en 10 maart bedroegen 14 doden en 46 gewonden. Het Revolutionair Comité zond een radioboodschap aan de proletariërs van alle landen, waarin de leugens van de communisten werden ontkracht en tegenover de hele wereld werd verklaard dat onze leiding niet berustte bij witgardistische generaals maar bij onszelf, dat wij ons zeker niet aan Finland hadden verkocht en met niemand in onderhandeling waren over militaire steun, en dat Kroonstad, nu het het communistische juk had afgeschud, vastbesloten was om te vechten tot het uiterste. Maar wanneer onze strijd lang zou voortduren, zouden wij omwille van onze gewonde helden genoodzaakt zijn om voor levensmiddelen een beroep te doen op hulp van de buitenwereld. In de stad was alles rustig. Naarmate de strijd voortduurde, werd de band tussen de bevolking en het garnizoen nauwer. Iedereen streefde ernaar de algemene zaak van dienst te zijn. De luchtaanvallen bleven doorgaan, zonder ernstige schade aan te richten.

11, 12, 13 MAART

Voortdurend nam de vijand de stad en de forten onder vuur, soms met korte tussenpozen, dan weer hevig en aanhoudend. De vijand deed enkele aanvalspogingen vanuit het noorden en het zuiden. Er kwamen onafgebroken vliegtuigen over, die bommen afwierpen. Op alle aanvallen, luchtaanvallen en artilleriebeschietingen antwoordde het garnizoen van Kroonstad met geweer- en mitrailleurvuur, luchtafweergeschut, vestings- en scheepsgeschut. Behalve de vernieling van enkele huizen was er geen schade van betekenis. Bij de bombardementen werd een aantal mensen gedood of gewond. Op 12 maart richtte het Revkom een radioboodschap aan de hele wereld met een oproep te protesteren tegen de moordenaars van een vreedzame burgerbevolking, tegen de vernietiging van de stad, en om morele steun voor het garnizoen.

14 MAART

In de nacht van 14 maart deed de vijand tweemaal een aanvalspoging, maar werd door onze salvo's teruggedreven. Om 1 uur 's middags begonnen artilleriebeschietingen, waarop onze kanonnen meteen antwoordden. Dit duurde tot 7 uur 's avonds, waarna het vuren verstomde. Er verschenen geen vliegtuigen. In de stad was het rustig. De bevolking was zo aan de beschietingen gewend geraakt dat iedereen vrijelijk in de stad rondliep, zodat de stad op het eerste gezicht een feestelijk aanblik bood. In de Sovjetstraat en langs de Leninboulevard speelden de kinderen oorlogje met sneeuwballen. De stoepen langs de straten werden door vrijwilligers uit de burgerbevolking ijs- en sneeuwvrij gemaakt. Het Revkom richtte zich via de radio tot de journalisten uit alle landen met de uitnodiging naar Kroonstad te komen om zich van het waarom van de strijd van de Kroonstedelingen op de hoogte te stellen. Er werd een tweede voedseldistributie georganiseerd, aangezien de termijn van de eerste op 14 maart was verstreken.

De distributie vond plaats volgens de volgende normen:

Broodrantsoen voor de troepenonderdelen, de vloot en de arbeiders, van 15 tot en met 21 maart:

Per dag $\frac{1}{2}$ pond brood of $\frac{1}{4}$ pond beschuit, $\frac{1}{4}$ blik vleesconserven en $\frac{3}{8}$ pond vlees. [Voor de burgerbevolking:] Kinderen van de serie A: 1 blik gecondenseerde melk (1 pond) tot 1 april, 2 pond meel tot 1 april, 1 pond wild tot 1 april, en 3 eieren tot 1 april. Kinderen van de serie B: $\frac{1}{2}$ pond gerst per dag, $\frac{1}{4}$ pond wild per dag, $\frac{1}{4}$ pond vlees per dag en $\frac{1}{4}$ pond kaas per dag tot 1 april. Kinderen van de serie C: $\frac{1}{2}$ pond gerst per dag, $\frac{1}{2}$ pond vlees per dag, en eenmalig $1\frac{1}{4}$ pond kuit. Kinderen van alle series bovendien een aanvullend rantsoen van $\frac{1}{4}$ pond boter en $\frac{1}{2}$ pond suiker. Zo werden de laatste levensmiddelenvoorraden gedistribueerd.

15 MAART

Op verscheidene plaatsen deden vijandelijke patrouilles pogingen onze wachtposten te naderen, maar zij werden door onze schoten uiteengedreven en gedeeltelijk krijgsgevangen

gemaakt. Van 2 tot 5 uur werden met tussenpozen kanonschoten gewisseld. Na 6.30 uur 's avonds voerden vijandelijke bommenwerpers drie luchtaanvallen uit. De machines werden door het vuur van onze lucht doelbatterijen verjaagd. In de stad was het rustig; het moreel was goed. Omstreeks 8 uur in de avond werden de lichamen van de gevallen van het marinehospitaal naar de Marinekathedraal overgebracht, en voorbereidingen getroffen voor de begrafenis die op 16 maart op het Ankerplein zou plaatsvinden. Tijdens het transport van de slachtoffers werd door een vijandelijk vliegtuig in de Zandstraat een bom afgeworpen, die gelukkig niet tot ontploffing kwam.

16 MAART

De vijand probeerde in verschillende frontsectoren aan te vallen, maar werd door ons artillerievuur teruggedreven. Al in de ochtend begonnen vliegtuigen een lucht offensief, waardoor geen ernstige schade in de stad werd aangericht. Om 9 uur 's ochtends kwamen stad en forten onder vuur te liggen vanuit Lisi Nos, Sestroretsk, Oranienbaum en Krasnaja Gorka. Onze scheepskanonnen en vestingartillerie antwoordden en brachten het vijandelijke geschut op verscheidene plaatsen tot zwijgen. Tegen 12 uur, het vastgestelde tijdstip voor de begrafenis van de slachtoffers van de derde revolutie, begonnen de bevolking en de troepeneenheden die geen dienst hadden, zonder acht te slaan op het artillerievuur samen te stromen op het Ankerplein en in de Marinekathedraal. Na de uitvaartdienst werden de eenentwintig met rode stof beklede kisten de kathedraal uitgedragen. De stoet trok naar het op het plein gedolven gemeenschappelijke graf. Tot het graf stonden manschappen in een dubbele rij opgesteld. Bij de begrafenis waren alle inwoners van Kroonstad en het Revkom aanwezig. De kisten werden in het broedergraf neergelaten en met aarde toegedekt. De troepen brachten een saluut. Daarna werden vanaf de tribune enkele redevoeringen gehouden, waarbij de sprekers de bestaande situatie verduidelijkten en de bloeddorstigheid van de communistische leiders onderstreepten. Tijdens de pauzes tussen de redevoeringen speelde een muziekkorps revolutionaire liederen. Gedurende de begrafenis en de toespraken gingen de

vijandelijke beschietingen in alle hevigheid door. De granaten kwamen vlak bij terecht. Eén scherf verwondde een matroos. Maar het volk bewaarde tot het einde een verbazingwekkende kalmte en orde en verliet het plein pas bij het slot van de toespraken. Tegen de avond werden de bombardementen op de stad heviger. Een twaalfduimsgranaat kwam vanuit Krasnaja Gorka terecht op het dek van het pantserschip Sevastopol, waarbij 14 doden en 36 gewonden vielen. Bij het invallen van de duisternis namen de beschietingen van de stad en de forten nog in hevigheid toe. Onze artillerie gaf vanaf schepen en forten krachtige salvo's af. Dit vuurgevecht duurde tot 3 uur in de nacht en verstomde pas tegen de ochtend. In Kroonstad werden enkele huizen vernield, er braken branden uit, die vrij snel geblust konden worden, en bij een treffer op het gebouw van het Revolutionair Comité werden twee matrozen gewond en raakte een rode soldaat in shocktoestand.

Ook in de andere getroffen huizen vielen gewonden. Te midden van de ontploffende granaten assisteerde de bevolking op alle mogelijke manieren bij het graven onder het puin van de huizen, het bergen van de lijken en het vervoer naar het hospitaal, en zij leverde ook een belangrijke bijdrage aan het bluswerk, want het garnizoen in de vesting en de stad was maar klein en kon dit onmogelijk allemaal aan.

17 MAART

Om 4.30 uur in de ochtend begon een massaal offensief van dichte kolonnes vijandelijke troepen in witte overjassen met de bedoeling Kroonstad vanuit het oosten, zuiden en westen te overheersen. De aanvalslinies werden onthaald op het vuur van onze batterijen en machinegeweren. De mensen vielen als korenschoven, maar de overgeblevenen verspreidden zich in alle richtingen en zetten hun opmars voort. Onopgemerkt door de witte camouflagejassen slaagde de vijand erin met een grote omtrekkende beweging door te dringen tot de marineonderzoeksgevangenis, in de flank van batterij 6, die was opgesteld op het steenkolenterrein in het park bij de Petrograderpoort, en wist zij deze batterij door een verrassingsaanval langs de gasfabriek te overheersen. De vijand brak door naar de

Petrograderpoort en veroverde toen onder grote verliezen de onderzoeksgevangenis. In zijn rug restte toen nog de noordelijke kasern, waar zich zestig man van de marine hadden verschanst. Van hen konden er maar vier ontkomen. Toen ze het hospitaal, de onderzoeksgevangenis en de telefooncentrale hadden bezet, eisten de communisten dat het personeel van de centrale op straffe van executie zou overbrengen wat hun werd bevolen. Dit veroorzaakte enige verwarring bij de verdediging van Kroonstad. Nadat zij de gearresteerde communisten hadden bevrijd uit de onderzoeksgevangenis — waar 174 man gevangen zaten — maakten zij zich meester van het arrestantenhospitaal, het vleesdepot, de machinistenschool en het hele gebied tot aan de schietbaan. Detachementen van de vijand waren al doorgedrongen tot het militair hoofdkwartier en de Marinekathedraal. In het voormalige huis van Moltsjanov werden twee mitrailleurs geïnstalleerd, waarmee zij de straat onder schot hielden. Intussen was er van de kant van fort Peter een hevig offensief gaande tegen de marinehaven, de Italiaanse Vijver en de Citadelpoort. Ook werden aanvallen gedaan op de forten, vooral de zuidelijke, en op de noordelijke batterijen 4, 6 en 7. In de stad was het op dat moment een ware hel. Aan alle kanten klonk onophoudelijk het geschut, ratelden de mitrailleurs en knetterden gewerschoten. Kogels floten in alle richtingen. Het leek een complete chaos. In alle straten en stegen werd verwoed gevochten. Het was moeilijk te onderscheiden wie vriend en vijand was toen de communisten zich eenmaal door de stad hadden verspreid en hun witte overjassen hadden afgegooid. Daarbij moet bovendien gezegd worden dat ook niet-gearresteerde communisten een rol speelden door ons in de rug met geweren te beschieten en daarmee verwarring te zaaien onder het garnizoen. Op gegeven moment kreeg de vijand de Citadelpoort in handen en trok snel verder in de richting van de spoorlijn met de bedoeling de poorten van Kroonstad te veroveren, maar hij werd door ons teruggeslagen. In dit gebied waren de verliezen van de vijand enorm. De gevechten waren er van beide zijden bijzonder hardnekkig en verbitterd. Behalve door het Kroonstedelijke garnizoen werd er aan deelgenomen door arbeiders, vrouwen en zelfs jongens, en tegen 2 uur in de middag lukte het om de vijand uit dit gebied

te verdrijven. Er werden meer dan twaalfhonderd man gevangen genomen, de rest trok zich terug op de zuidelijke forten. Vanaf 2 uur werd ook een begin gemaakt met het schoonvegen van het oostelijke stadsdeel; de vleesdepots, het arrestantenhospitaal en een gedeelte van de Zandstraat werden bevrijd, waarbij op het plein bij de kathedraal meer dan 2200 krijgsgevangenen werden gemaakt. 's Ochtends had de vijand de 6de noordelijke batterij in handen gekregen, en daarna de 5de, die maar één mitrailleur had. Batterij 4 moesten we onder onhoudbare vijandelijke druk prijsgeven. De communisten ondernamen een aanval op het oostelijk deel van Kotlin, maar werden teruggeslagen en trokken zich terug op de batterijen 4, 5 en 7. De strijd om de Petrograderpoort duurde voort, met het voordeel aan onze kant ondanks de voortdurende aanvoer van versterkingen voor de vijand. Omstreeks 5 uur 's middags deed de vijand, ook daar intussen versterkt, een hernieuwde aanval op de Citadelpoort, kreeg die in handen en rukte verder op naar het laboratorium, maar toen arriveerden onze reserves en werd hij opnieuw teruggedreven. Toen werden de zuidelijke forten 1 en 2 door de communisten ingenomen. Op dat ogenblik werden vijandelijke versterkingen van de kant van Oranienbaum waargenomen. Reserves werden hun naar de oostkant van Kotlin tegemoet gestuurd. Voortdurend trokken versterkingen van de noordelijke oever naar de forten 6 en 7, er werd een omvangrijke beweging van reserves in de buurt van Oranienbaum gesignaleerd en een beweging van cavaleriekolonne uit de richting Petrograd. De stad, de forten en de haven lagen onder zwaar artillerievuur van de noordelijke en zuidelijke oever en uit de pantsertreinen. Krasnaja Gorka vuurde uitsluitend op de haven. Ons geschut op de Petropavlovsk en de Sevastopol en op de forten concentreerde zich op de aanvallende vijand en sloeg grote wakken in het ijs waarin de aanvallers terechtkwamen. Maar de soldaten trokken de gelederen gewoon nog verder uiteen en kropen als mieren over het ijs. Tegen 6 uur 's avonds waren de volgende forten nog in onze macht: Konstantin, Rif, Totleben, Morskoj en Krasnoarmejski — waarbij sommige van deze forten door hun constructie alleen geschikt waren om aanvallen uit open zee af te weren en zich niet naar alle zijden konden verdedigen. Verder waren er de forten

Sjanets en Miljoetin, die strategisch niet van betekenis waren, en de schepen Petropavlovsk en Sevastopol. Omstreeks 6 uur 's avonds begonnen verzoeken binnen te komen als dat van fort Totleben: 'stuur een versterking van tweehonderd man en vijf machinegeweren, er is hier vrijwel nog maar één kanon over'; van fort Rif: 'verzoeken dringend om een versterking van honderd man en twee machinegeweren, want het materiaal begeeft het bij ieder salvo'; fort Konstantin vraagt om ondersteuning door honderdvijftig man en machinegeweren, 'want anders zullen we de druk van de vijand niet kunnen weerstaan en gedwongen worden het fort prijs te geven'. Overal wordt ter vervanging van de buiten gevecht gestelden gevraagd om commandanten, artilleristen en mitrailleurschutters; vanaf de Sevastopol werd gemeld dat er nog maar drie twaalfduimsgranaten waren en verder niets om mee te schieten; bovendien waren veel stukken geschut buiten werking, compressoren gebroken, onderstellen kapotgeslagen, en hadden een paar kanonnen scheuren opgelopen. Onder zulke omstandigheden was het absoluut onmogelijk ze te laden. Van de Petropavlovsk kwamen soortgelijke meldingen als van de Sevastopol. In de slag hadden de schepen nog het meest te lijden van hun ligging langs zij, waardoor de een alleen over stuurboord en de ander alleen over bakboord kon vuren. Ze konden ook niet van elkaar vandaan, omdat de Sevastopol helemaal geen kolen meer had en met elektriciteit vanaf de Petropavlovsk gevoed werd. Bovendien waren er geen ijsbrekers die een doorgang voor de schepen hadden kunnen maken. Bij de Petrograderpoort werd nog steeds gevochten. De arbeiders ondersteunden het garnizoen in een vertwijfeld gevecht; vrouwen leverden hun aandeel door bij de gevallen hun patronen weg te nemen om die aan de soldaten te geven — want er was al gebrek aan patronen. Vanaf daken en zolders maaiden de arbeiders de communisten met mitrailleurs neer. Twee eskadrons cavallerie die door de communisten waren ingezet, werden door de Kroonstedelingen onmiddellijk geliquideerd. Vanaf de wachttorens rondom Kroonstad en van de forten was te zien dat er voortdurend alsmaar meer versterkingen voor de communisten arriveerden, die zich bij de forten verzamelden en vandaar de stad steeds dichter omsingelden. Het garnizoen was niet om-

vangrijk en bestond alleen uit het 560ste regiment plus de marine-eenheden, in totaal 3500 vuurmonden; velen van de bemanning waren zo goed als blootsvoets en niet in staat aan de strijd deel te nemen; er was een merkbaar tekort aan kader en specialisten in het algemeen. Het hongerrantsoen, de veertien dagen ononderbroken dienst, de tien dagen durende strijd en vooral de straatgevechten van de laatste dag, van 's ochtends 4.30 uur tot 's avonds, ondermijnden uiteindelijk de krachten van het garnizoen. De verliezen die het garnizoen in de strijd had opgelopen, het ontbreken van reserves, de afwezigheid van iedere hoop op zowel aanvoer van levensmiddelen als menselijke hulp maakten zonder meer duidelijk dat wij een laatste aanval niet zouden kunnen afslaan — en er konden nog meer aanvallen volgen. Het was daarom dat de voorzitter van het Revkom, na met het hoofd van de verdediging over de ontstane situatie te hebben overlegd, besloot bij het invallen van de duisternis terug te trekken op de forten Krasnoarmejski, Rif en Totleben om daar te proberen zo lang mogelijk weerstand te bieden. Met dat doel werden de revolutionaire trojka's van alle onderdelen opgeroepen en geïnstrueerd om hun manschappen bij het invallen van de duisternis in slagorde uit de stad naar de forten Krasnoarmejski, Totleben en Rif over te brengen, met de opdracht paniek te voorkomen, omdat anders het hele garnizoen en alle marine-eenheden nodeloos zouden kunnen omkomen. Waar de verbinding verbroken was, werd het bevel door een koerier overgebracht. De stadscommandant kreeg orders de stad te verlaten en ook de arbeiders die weg wilden te evacueren, omdat die onder hem vielen. De defensiestaf werd in tweeën gesplitst: het ene deel moest naar fort Krasnoarmejski gaan om daar het commando op zich te nemen, het andere deel van de staf moest het bevel ter plaatse voeren bij de terugtocht naar Krasnoarmejski. Zo vertrok ik samen met het hoofd van de verdediging en onze assistenten 's avonds om 8.10 uur uit Kroonstad naar het aangeduide fort. Langs de weg bewogen zich enkele groepen militairen in de richting van het fort. Toen we nog twee verst van het fort verwijderd waren, zagen we grote groepen mensen vlak bij het fort bewegen. Granaten ontploften, misten, en troffen doel. Het fort zweeg. Toen we dichterbij kwamen en eindelijk op het fort zelf waren

gearriveerd, zagen wij dat de elektriciteitscentrale vernield was, de telefoonverbindingen verbroken, de zesduimskanonnen onklaar geraakt — en de kanonnen van zwaarder kaliber waren niet draaibaar en stonden naar zee gericht. Het was al 9.30 uur 's avonds. Bij Kroonstad was een druk verkeer in de richting van het fort, en de enige uitweg was — zich te begeven naar de Finse grens. Zo liet het eerste gedeelte van de staf, waarbij ook ik me bevond, Kroonstad achter zich. Het tweede deel van de staf verliet Kroonstad om 10.30 uur 's avonds en kwam ook in Finland aan. Vier leden van het Revkom bereikten ons niet, over hun lot was niets bekend.

Uit ondervraging van de laatste groep gevangenen werd duidelijk dat de vijand naast omvangrijke artillerie met vier pantsertreinen en acht kanonnen op tractoren in de sector van Oranienbaum 50.000 man troepen had geconcentreerd, en bij Sestroretsk en Lisi Nos 30.000 man troepen plus een onbekend aantal cavaleristen. De troepen waren in hoofdzaak gerecruiteerd uit: koersanten, communisten, Tsjekisten, controlepatrouilles, eenheden van de districtssovjets, Chinezen; verder was er een detachement Basjkiren en andere mammelukken. Er waren hele regimenten uit de uithoeken van Rusland bij elkaar gedreven, die ze er echter niet in hun oorspronkelijke samenstelling op uit stuurden. Ze verdeelden ieder regiment in verschillende compagnieën en formeerden uit die compagnieën nieuwe regimenten, en daarachter zetten ze een troep betrouwbare communistische bandieten. De hele tijd maakten ze de regimenten wijs dat ze in de slag zouden gaan tegen een bende epaulettendragers die Kroonstad had bezet en alle matrozen gevangen genomen, en dat er in Kroonstad al Finse soldaten waren die er door de epaulettendragers waren heen geroepen. Om de soldaten nog meer te overtuigen trokken ze een paar van de eigen communisten officiersuniformen aan, dosten hen uit met epauletten en tressen en voerden hen langs de soldaten met de verklaring dat dit nu een epaulettendrager uit Kroonstad was die ze gevangen hadden kunnen nemen, en tegen hen gaan jullie nu vechten. Zij trokken ook een paar van de eigen communisten een Fins uniform aan, leidden die ook langs de soldaten, met dezelfde woorden. Zo zeiden ze bijvoorbeeld ook dat de matrozen en rode soldaten allang uit

Kroonstad waren weggetrokken en naar Finland uitgeweken, en dat er alleen nog een handjevol officieren over was, die ze gemakkelijk de baas konden worden. Ze zeiden ook dat het hier vasteland was, achter dat veld lag een groot dorp dat ingenomen moest worden, want daar had zich een bende moordenaars verschanst die een bloedbad onder de bevolking aanrichtte. Zo vertelde bijvoorbeeld ook een Chinees: 'Ik ben op veel fronten geweest, ik heb veel dorpen gezien, zo'n groot dorp heb ik nog nooit gezien. Veel granaten heb ik gezien, maar zo'n granaat niet, want boem!, en dan overal water, en wij erin, zo'n watergranaat heb ik nog nooit gezien. Ik schiet graag vanaf één plaats, zitten en de machine laten werken, maar daar ben ik negen keer door het water weggejaagd.' Met verschillende voorwendsels en bedriegerijen probeerden ze de mensen het ijs op te sturen, en over omkeren in geval van mislukking durfden de soldaten zelfs niet te dromen, omdat de communisten in de achterhoede dan kanon- en mitrailleurvuur op hen openden, het was echt een afschuwelijke toestand; zich overgeven durfden ze ook niet, omdat de communistische linies in hun rug dan hun mitrailleurs op hen afschoten. De gevangenen bevestigden ook dat ze een regiment waar tekenen van aarzeling verschenen, onmiddellijk ontwapenden en wegstuurden, waarheen wist niemand; of ze schoten iedere vijfde man neer en joegen de rest de aanval in. Niemand was echt op de hoogte van de ware toestand in Kroonstad. Wij waren ook van de hele wereld afgesneden. Omdat wij niet eens een vliegtuig hadden, konden we hen ook niet inlichten.

Er moet nog worden opgemerkt dat de communisten niet één troepenonderdeel uit de stad en het gouvernement Petrograd konden sturen, niet van de landmacht en niet van de marine. De matrozen in Petrograd werden onmiddellijk als opstandelingen beschouwd. De torpedoboten die in staat van paraatheid waren, werden gevechtsonklaar gemaakt, de grendels van het geschut gehaald. Ze stelden op de pantserschepen Gangoet en Poltava alles wat werkte buiten bedrijf, en het waren zonder dat toch al geen gevechtssklare schepen omdat er reparaties werden uitgevoerd. Ze begonnen meteen de bemanning te arresteren en gedeeltelijk uit Petrograd weg te voeren naar een onbekende bestemming. De eenheden van de landmacht zaten zonder

wapens en uniformen onder zware bewaking in de kazernes. Toen de meetings begonnen, op 27, 28 februari en later, en de toestand zich voor de communisten duidelijk als hopeloos begon af te tekenen, begonnen de commissarissen zoveel mogelijk mensen met kort verlof het land op te sturen; ze stuurden er met verlof naar Petrograd, Oranienbaum en andere streken in de buurt, en het lukt hun op die manier in een paar dagen tijd niet minder dan duizend man uit Kroonstad weg te sturen, wat het garnizoen natuurlijk aanzienlijk verzwakte. Onder de verlofgangers waren namelijk ook onmisbare specialisten, zoals elektriciens, scheepsartilleristen en mitrailleurschutters, die voor Kroonstad van onschatbare waarde hadden kunnen zijn. De commissarissen deden dit met voorbedachten rade.

Aldus was de toestand en de gang van zaken in Kroonstad vóór het in handen van het Revkom overging, tijdens het bewind van het Revkom, en bij de terugtocht.

Ik zal alleen dit nog zeggen, dat de mensen van Kroonstad zich eer en roem hebben verworven door hun verdediging van de door het volk werkelijk vrij gekozen sovjetmacht, en niet de macht van de partij, en door het feit dat ze de hele wereld hebben getoond hoe het volk zonder enige dwang en volgens eigen inzicht zijn strijd kan voeren.

Zij hebben vooral aan de gewone communisten laten zien hoe het volk, ondanks dat de communisten zijn ergste vijanden zijn, in een moment van wanhopige strijd eens te meer zijn Russische grootmoedigheid heeft getoond en bewees werkelijk in staat te zijn zijn vijanden te vergeven en te begenadigen, niet met woorden en op papier, maar metterdaad. Kroonstad is de communisten duur komen te staan. De val van Kroonstad is de val van de communisten. De communisten kunnen de Kroonstedelingen fusilleren, maar nooit zullen zij de waarheid over Kroonstad kunnen fusilleren.

(w. g.)

PETRITSJENKO,

Voorzitter van het Revolutionair Comité
van Kroonstad

Uittreksels uit de *Izvestija* van Kroonstad

NUMMER 1, 3 MAART 1921

Aan de bevolking van de vesting en de stad Kroonstad!

Kameraden en burgers!

Ons land maakt zware ogenblikken door. Honger, kou en economische ontredde-ning houden ons al drie jaar in een ijzeren greep. De communistische partij die het land regeert, is van de massa's vervreemd en heeft zich niet bij machte getoond het te redden uit de toestand van algemeen verval. Zij heeft zich niets aangetrokken van de onlusten die de laatste tijd in Petrograd en Moskou hebben plaatsgehad en die duidelijk hebben aangetoond dat de partij het vertrouwen van de arbeidersmassa's verloren heeft. Ook met de eisen die door de arbeiders naar voren zijn gebracht, heeft ze geen rekening gehouden. Ze beschouwt die als intriges van de contrarevolutie. Ze vergist zich deerlijk.

Die onlusten, die eisen, zijn de stem van het volk, van alle werkers. Alle arbeiders, matrozen en soldaten van het Rode Leger zien op dit moment duidelijk dat het alleen met vereende krachten, in eensgezindheid mogelijk is het land brood, brandhout en kolen te bezorgen, kleding en schoeisel te verschaffen, en de republiek uit het slop te halen. Deze wil van de arbeiders, rode soldaten en matrozen vond zijn definitieve uitdrukking op de garnizoensmeeting van onze stad op dinsdag 1 maart. Op deze meeting werd de resolutie van de bemanningen van de 1ste en 2de brigade eenstemmig aangenomen. Een van de genomen besluiten was ook om onverwijld herverkiezingen voor de sovjet te houden. Men sprak zich uit voor organisatie van die verkiezingen op de meest rechtvaardige grondslag om zo een werkelijke vertegenwoordiging van de arbeiders in de sovjet te krijgen en de sovjet tot een actief en energiek lichaam te maken.

Op 2 maart van dit jaar kwamen in het Huis van de Opvoeding

afgevaardigden bijeen van alle organisaties van matrozen, rode soldaten en arbeiders. Op deze vergadering werd voorgesteld grondregels voor de nieuwe verkiezingen uit te werken om dan over te gaan tot een vreedzame reorganisatie van de organisatiestructuur van de sovjet. Maar uit een gegronde vrees voor represailles en ook naar aanleiding van dreigende uitspraken van vertegenwoordigers van de macht besloot de vergadering tot de oprichting van een Voorlopig Revolutionair Comité, waaraan volledige volmachten werden gegeven voor het bestuur van de stad en de vesting.

Het Voorlopig Comité zetelt op het slagschip Petropavlovsk.

Kameraden en burgers! Het Voorlopig Comité heeft als eerste zorg dat er geen druppel bloed wordt vergoten. Het heeft bijzondere maatregelen getroffen in verband met de organisatie van de revolutionaire orde in de stad, de vesting en de forten.

Kameraden en burgers! Onderbreek het werk niet. Arbeiders, blijf aan de werkbanken; matrozen en rode soldaten, blijf bij uw onderdelen en op de forten. Alle sovjetpersoneel en -beambten dienen hun werk voort te zetten. Het Voorlopig Revolutionair Comité roept alle arbeidersorganisaties, alle matrozen en alle vakbonden, alle vloot- en legereenheden en de individuele burgers op tot het verlenen van algemene steun en hulp. Het is de taak van het Voorlopig Revolutionair Comité eendrachtig en met vereende krachten in de stad de vereiste voorwaarden te scheppen voor geregelde en rechtvaardige verkiezingen voor een nieuwe sovjet.

Dus, kameraden, op naar orde, rust, discipline, op naar een nieuwe, waarlijk socialistische opbouw voor het welzijn van alle werkers.

Kroonstad, 2 maart 1921

Slagschip Petropavlovsk

De voorzitter van het Voorl. Rev. Comité,
Petritsjenko

De secretaris, *Toekin*.

Resolutie van de algemene vergadering van de bemanningen van de 1ste en 2de brigade der slagschepen, gehouden op 1 maart 1921

Gehoord het verslag van de vertegenwoordigers die door de algemene vergadering van de bemanningsleden van de schepen naar Petrograd zijn gezonden om opheldering over de stand van zaken in Petrograd, hebben wij besloten:

1. Gezien het feit dat de huidige sovjets niet de wil van de arbeiders en boeren tot uitdrukking brengen, onverwijld herverkiezingen bij geheime stemming voor de sovjets door te voeren, voorafgegaan door vrije verkiezingscampagnes voor alle arbeiders en boeren.

2. Vrijheid van woord en pers voor arbeiders, boeren, anarchisten en links-socialistische partijen.

3. Vrijheid van vergadering, en voor vakbonden en boerenorganisaties.

4. Niet later dan 10 maart 1921 een niet-partijgebonden conferentie bijeen te roepen van arbeiders, rode soldaten en matrozen uit de steden Petrograd en Kroonstad en het gouvernement Petrograd.

5. Alle politieke gevangenen van socialistische partijen te bevrijden, benevens alle arbeiders en boeren, rode soldaten en matrozen die zich in gevangenschap bevinden in verband met arbeiders- en boerenbewegingen.

6. Een commissie te kiezen voor het herzien van de processen van de gevangenen in gevangenissen en concentratiekampen.

7. Alle *Politieke Afdelingen*¹⁴ af te schaffen, omdat geen enkele partij bij het propageren van haar ideeën voorrechten mag genieten en voor dat doel geen middelen van de staat dient te ontvangen. In plaats daarvan moeten plaatselijk gekozen cultureel-educatieve commissies worden ingesteld, waarvoor de staat middelen ter beschikking moet stellen.

8. Onmiddellijke afschaffing van alle controlepatrouilles.

9. De rantsoenering voor alle arbeiders gelijk te trekken, met uitzondering van de gevaarlijke beroepen.

10. De communistische strijdgroepen bij alle legeronderdelen

14. Bolsjevistische controle- en propaganda-instanties.

af te schaffen, evenals de verschillende bewakingsdiensten van de communisten in fabrieken en bedrijven; wanneer dergelijke bewakingsdiensten en strijdgroepen toch nodig zouden zijn, dan kunnen ze bij de troepen uit de compagnieën en in fabrieken en bedrijven naar goeddunken van de arbeiders worden samengesteld.

11. Aan de boeren het volledig vrije beschikkingsrecht over hun land te geven, alsmede het recht om vee te bezitten, met de verplichting het met eigen middelen te onderhouden en te beheren, dat wil zeggen zonder gebruik te maken van loonarbeid.

12. Wij verzoeken alle legereenheden, en ook de kameraden koersanten, hun instemming met onze resolutie te betuigen.

13. Wij eisen dat alle resoluties zo ruim mogelijk in de pers worden verspreid.

14. Een rondtrekkend controlebureau in te stellen.

15. Vrije handwerksproductie uit eigen arbeid toe te staan.¹⁵

De resolutie werd door de brigadevergadering eenstemmig aangenomen, met twee onthoudingen.

De voorzitter van de brigadevergadering,
Petritsjenko

De secretaris, *Perepelkin*.

De resolutie werd door de overweldigende meerderheid van het gehele garnizoen van Kroonstad aangenomen.

De voorzitter, *Vasiljev*.

Samen met kameraad Kalinin stemt Vasiljev tegen de resolutie.

NUMMER 2, 4 MAART 1921

Van het Voorlopig Revolutionair Comité

Het Voorlopig Revolutionair Comité acht het noodzakelijk alle geruchten tegen te spreken als zou tegen de gearresteerde communisten geweld worden uitgeoefend. De gearresteerde communisten bevinden zich in volledige veiligheid.

15. Dat wil zeggen (evenals in punt 11) zonder gebruik te maken van loonarbeid.

Vele van hen zijn gearresteerd en voor een deel later weer vrijgelaten. In de commissie van onderzoek naar de gronden voor de arrestatie van de communisten zal ook een vertegenwoordiger van de communistische partij worden opgenomen. De voor het Revolutionair Comité verschenen kameraden Iljin, Kabanov en Pervoesjin werd het recht verleend de arrestanten op de Petropavlovsk te zien, en zij bevestigen persoonlijk met hun handtekening het bovenstaande: Iljin, Kabanov, Pervoesjin.

Voor kopie conform,

N. Archipov, gevolmachtigd lid van het
Voorl. Rev. Comité

Voor de secretaris, *P. Bogdanov*.

Uiteindelijk hebben de communisten zelf ingezien dat ze hun leven moeten veranderen, en dat men niet kan proberen met geweld de macht vast te houden die men door de wil van de werkende massa's reeds heeft verloren. Als bewijs dient de hier volgende oproep van het Voorlopig Bureau van de Kroonstedelijke Organisatie van de Russische Communistische Partij.¹⁶

Voorz. Revkom, *Petritsjenko*.

Oproep van het Voorlopig Bureau van de Kroonstedelijke Organisatie van de RCP

Kameraden communisten, werkzaam in alle sovjetafdelingen, vakorganisaties, fabriekscomités en economische organen alsmede in de troepeneenheden van het garnizoen, het *Voorlopig Bureau van de RCP* richt zich tot u met een kameraadschappelijke oproep en een dringend verzoek van de volgende inhoud:

Het huidige ogenblik eist van onze kant bijzondere omzichtigheid, discipline en tact.

Onze partij heeft geen verraad gepleegd, en zal ook geen verraad plegen aan de arbeidersklasse waarvoor ze al vele jaren op de bres staat.

De historische loop van de politieke gebeurtenissen dwingt

16. Dit Bureau, op 2 maart opgericht, bestond waarschijnlijk slechts enkele dagen. Een van de leden, Iljin, werd al snel gearresteerd omdat hij inlichtingen doorgaf aan de bolsjeviki op het vasteland (zie hieronder, p. 78).

ons op dit moment te zamen met u in het belang van alle arbeiders op onze posten te blijven en standvastig ons dagelijkse werk te verrichten, in het besef dat de geringste verslapping of verstoring van de arbeid in alle takken van ons economisch leven slechtere levensomstandigheden voor de arbeidersklasse en de boeren tot gevolg heeft.

Laat ieder van onze partijgenoten zich volledig bewust zijn van de huidige realiteit.

Hecht geen geloof aan de onzinnige geruchten die met de bedoeling bloedvergieten uit te lokken worden verspreid door duidelijk provocerende elementen, die beweren dat verantwoordelijke communisten worden neergeschoten en dat de communisten zich voorbereiden op een gewapend optreden in Kroonstad.

Dit zijn leugens en nonsens, en daarmee speculeren de agenten van de Entente op een omverwerping van de sovjetmacht.

Wij verklaren openlijk dat onze partij met het geweer in de hand alle verworvenheden van de arbeidersklasse verdedigd heeft en zal blijven verdedigen tegen openlijke en heimelijke witgardisten die uit zijn op de vernietiging van de macht van de arbeiders- en boerensovjets.

Het Voorlopig Bureau van de RCP ziet de noodzaak van herverkiezingen voor de sovjet in en roept de leden van de RCP op aan die verkiezingen deel te nemen.

Het Voorlopig Bureau van de RCP roept alle partijleden op op hun post te blijven en op geen enkele wijze de maatregelen van het Voorlopig Revolutionair Comité tegen te werken.

Zelfbeheersing, discipline, rust en verbondenheid zijn een waarborg voor de overwinning van de arbeiders en boeren van de gehele wereld op alle geheime en openlijke intriges van de Entente.

Leve de macht van de sovjets!

Leve het wereldomvattend verbond van de arbeiders!

Het Voorlopig Bureau van de Kroonst.

Org. van de RCP,

Ja. Iljin, F. Pervoesjin, A. Kabanov.

Overwinnen of sterven
(Vergadering van gedelegeerden)

Gisteren, 4 maart, om 6 uur 's avonds, heeft in de Garnizoensclub een bijeenkomst plaatsgevonden van afgevaardigden van de legereenheden van het garnizoen en van de vakbonden om aanvullende verkiezingen voor de samenstelling van het Voorlopig Revolutionair Comité te houden, de plaatselijke verslagen over de huidige situatie te horen, enzovoort.

Op de vergadering waren 202 gedelegeerden aanwezig: de meeste kwamen regelrecht van hun werk.

De voorzitter van de vergadering, matroos Petritsjenko, deelde mee dat het Voorlopig Revolutionair Comité overbelast was met werk en een toevoer van nieuwe krachten hard nodig had.

Aan het uit vijf leden bestaande huidige Comité dienen nog minstens tien man te worden toegevoegd.

Met een overweldigende meerderheid van stemmen werden door de vergadering uit de twintig voorgestelde kandidaten de volgende kameraden gekozen: Versjinin, Perepelkin, Koepolov, Ososov, Valk, Romanenko, Pavlov, Bajkov, Patroesjev en Kilgast.

Na hun verkiezing namen de nieuwe leden van het Comité plaats in het presidium.

Vervolgens hoorde de vergadering het gedetailleerde verslag van de voorzitter van het Voorlopig Revolutionair Comité, matroos Petritsjenko, over de activiteiten van het Comité vanaf het moment van zijn verkiezing tot en met gisteren.

Kam. Petritsjenko onderstreepte de paraatheid van het gehele garnizoen van de vesting en de schepen en het enthousiasme dat er heerste van arbeiders tot rode soldaten en matrozen, als geheel en bij ieder afzonderlijk.

De vergadering begroette de zojuist gekozen comitéleden en de woorden van de voorzitter met luide bijval.

Overgaand tot de praktische kwesties bracht de vergadering in de eerste plaats de problemen van de voedselvoorziening en brandstofverzorging ter sprake.

Duidelijk werd dat zowel levensmiddelen als brandstof voor stad en garnizoen volledig gegarandeerd zijn.

Inzake de vraag van bewapening van de arbeiders besloot de vergadering onder luide bijval van de arbeiders zelf en onder het roepen van 'Wij zullen overwinnen of sterven' tot algemene bewapening van de arbeidersmassa's, aan wie de interne verdediging van de stad werd toevertrouwd, aangezien de matrozen en rode soldaten branden van verlangen naar actieve dienst in de gevechtseenheden.

Verder werd besloten om binnen een termijn van drie dagen een nieuw bestuur voor alle vakbonden te kiezen en een nieuwe vakbondsraad, die leidinggevend orgaan van de arbeiders is en in voortdurend contact zal staan met het Voorlopig Revolutionair Comité.

Daarna brachten de kameraden matrozen die onder groot risico vanuit Petrograd, Streljna, Peterhof en Oranienbaum naar Kroonstad waren doorgebroken, verslag uit over de plaatselijke situatie.

Uit hun mededeling bleek dat de bevolking en de arbeiders van die steden door de communisten volledig onkundig worden gehouden van wat zich in Kroonstad afspeelt.

Er worden provocerende geruchten verspreid volgens welke in Kroonstad een soort bende van witgardisten en generaals opereert.

Deze laatste mededeling wekte de algemene hilariteit van de matrozen- en arbeidersvergadering.

De vergadering raakte in nog vrolijkere stemming tijdens het voorlezen van het 'communistisch manifest' dat per vliegtuig boven Kroonstad was uitgestrooid.

'Wij hebben hier maar één generaal: de commissaris van de Baltische Vloot Koezmin — en die is gearresteerd,' weerklonk uit de achterste rijen.

De vergadering werd besloten met een reeks groeten en wenssen, en met het uitdrukken van de totale en eensgezinde bereidheid om te overwinnen of te sterven.

Onder dit motto, de overwinnig of de dood, verliep de hele bijeenkomst.

'Heren' of 'kameraden'

De matrozen van Kroonstad en de eeltige handen van de arbeiders hebben de communisten het stuur uit handen gerukt en zijn zelf aan het roer gaan staan.

Zij leiden het schip van de sovjetmacht krachtig en zelfverzekerd naar Petrograd, vanwaar de heerschappij van de eeltige handen zich over het tot het uiterste gekwelde Rusland zal moeten verbreiden.

Maar, kameraden, wees op je hoede.

Vertienvoudig je waakzaamheid: onze koers naar open vaarwater voert langs talrijke klippen.

Eén onbedachtzame draai aan het stuurrad en het schip met jullie kostbaarste lading — de lading van de maatschappelijke opbouw — kan vastlopen op een rots.

Houd een waakzaam oog op de commandobrug, kameraden, want reeds sluipt de vijand daarop af.

Eén ogenblik van onoplettendheid en zij rukken jullie het roer uit handen, en het sovjetschip kan zinken onder hoongelach van de tsaristische lakeien en de handlangers van de bourgeoisie.

Kameraden, jullie vieren thans een grootse, zonder bloedvergieten behaalde overwinning op de communistische dictatuur, en jullie vijanden vieren die met je mee.

Maar bij jullie en bij hen zijn de redenen tot vreugde geheel verschillend.

Jullie worden bezielde door een vurig streven naar herstel van de werkelijke macht van de raden en door de edele hoop aan de arbeider vrije arbeid en aan de boer het beschikkingsrecht over zijn land en arbeidsprodukten te verschaffen; zij daarentegen door de hoop op een terugkeer van de tsaristische zweep en de privileges van de generaals.

Jullie belangen gaan in een andere richting, en zij kunnen onmogelijk jullie reisgenoten zijn.

Voor jullie was de omverwerping van de macht der communisten een noodzakelijk middel tot vreedzame opbouw en constructieve arbeid; voor hen zou het een middel zijn om arbeiders

ders en boeren in slavernij te voeren.

Jullie zoeken de vrijheid, zij willen jullie opnieuw in slavenketenen slaan.

Wees op je hoede. Laat geen wolven in schaapsvacht in de buurt van de commandobrug toe.

Radioboodschap van het Voorlopig Revolutionair Comité

Aan allen... allen... allen...

Kameraden arbeiders, rode soldaten en matrozen! Wij zijn er hier in Kroonstad zeer goed van op de hoogte hoe jullie en je halfverhongerde kinderen en vrouwen te lijden hebben onder het juk van de communistische dictatuur.

Wij hebben hier de communistische sovjet afgezet, en het Voorlopig Revolutionair Comité zal de eerstkomende dagen verkiezingen doen houden voor een nieuwe sovjet die, vrij gekozen, de wil van de gehele arbeidersbevolking en het garnizoen tot uitdrukking zal brengen — en niet die van een stelletje dolgeworden communisten.

Onze zaak is rechtvaardig: wij komen op voor de macht van de raden, en niet van de partij, en voor een vrij gekozen vertegenwoordiging van de arbeiders. De sovjets die door knoeierijen in handen van de communistische partij waren gekomen, bleven doof voor al onze eisen en behoeften, en als enig antwoord kregen we executies.

En nu de grens van het geduld van de arbeiders is bereikt, willen ze jullie de mond snoeren met aalmoezen: op bevel van Zinovjev worden de controlepatrouilles in het gouvernement Petrograd afgeschaft, Moskou stelt tien miljoen in goud ter beschikking voor de aankoop van buitenlandse voedselproducten en eerste levensbehoeften, maar wij weten dat het proletariaat van Piter¹⁷ niet voor deze aalmoezen te koop is, en over de hoofden der communisten reiken wij jullie broederlijk de helpende hand vanuit het revolutionaire Kroonstad.

Kameraden! Jullie worden niet alleen bedrogen, maar zij houden ook opzettelijk de waarheid voor jullie verborgen,

17. De populaire benaming voor Petrograd (en Petersburg).

waarbij ze hun toevlucht nemen tot laaghartige laster.

Kameraden, zwicht niet!

In Kroonstad is de macht geheel en al in handen van uitsluitend revolutionaire matrozen, rode soldaten en arbeiders, en niet van witgardisten met een of andere generaal Kozlovski aan het hoofd, zoals de lasterlijke radio-uitzending uit Moskou jullie wil doen geloven,

NUMMER 5, 7 MAART 1921

‘Niet zuinig zijn met patronen’

Veldmaarschalk Trotski uit dreigementen aan het adres van het Vrije Revolutionaire Kroonstad dat in opstand is gekomen tegen de al drie jaar durende autocratie van de communistische commissarissen.

De nieuwe Trepov¹⁸ dreigt de arbeiders die het schandelijke juk van de communistische partijdictatuur hebben afgeworpen met vernietiging door de wapens, met neerschieten van de vreedzame bevolking van Kroonstad, en hij geeft het bevel: ‘Niet zuinig zijn met patronen.’

Hij zal er wel genoeg hebben voor de revolutionaire matrozen, rode soldaten en arbeiders.

Het kan hem, de dictator van het door de communisten verkrachte Sovjet-Rusland, niet schelen wat er van de arbeidersmassa's wordt, als de macht maar in handen blijft van de partij, de RCP.

Hij heeft het lef om te spreken uit naam van het lankmoedige Sovjet-Rusland en genade te beloven.

Deze bloeddorstige Trotski, aanvoerder van de communistische *opritsjnina*, die meedogenloos stromen bloed vergiet in naam van de autocratie van de RCP, deze verstikker van de vrije geest durft zo te spreken tegen de dappere en standvastige dragers van het rode vaandel van Kroonstad.

Ten koste van het bloed van de werkenden en het lijden van

18. De ‘oude’ Trepov, voormalig politiecommissaris van Moskou, was in januari 1905 tot gouverneur-generaal van Petersburg benoemd, waar hij toentertijd als een van de meest meedogenloze bestrijders van de revolutie optrad.

hun gezinnen hopen de communisten hun autocratie te herstellen, de matrozen, rode soldaten en arbeiders ertoe te brengen om opnieuw hun hals aan te bieden opdat de communisten zich nog steviger kunnen nestelen en hun verderfelijke politiek kunnen voortzetten die heel arbeidend Rusland in de afgrond van totale ontwrichting, van honger en kou heeft gebracht. Genoeg! De arbeiders laten zich niet langer bedriegen! Jullie hoop is vergeefs, communisten, en jullie dreigementen zijn machteloos.

De negende golf¹⁹ van de Arbeidersrevolutie is opgekomen en zal de weerzinwekkende lasteraars en tirannen wegvagen van het aangezicht van Sovjet-Rusland, dat door hun toedoen zo geschonden is — en uw genade, meneer Trotski, hebben wij niet nodig!

Trotski dreigt met vernietiging

Er is over de radio een opmerkelijk bevel van Trotski uitgegaan aan de bevolking van Kroonstad en het garnizoen van de opstandige fronten.²⁰

‘De arbeiders- en boerenregering heeft besloten Kroonstad en de muitende schepen weer onmiddellijk onder het gezag van de sovjetrepubliek te brengen. Daarom beveel ik allen die de hand hebben opgeheven tegen het socialistische vaderland onverwijld de wapens neer te leggen. Weerspannigen dienen te worden ontwapend en overgeleverd aan de sovjetmacht. De gearresteerde commissarissen en andere regeringsvertegenwoordigers dienen onmiddellijk in vrijheid te worden gesteld. Alleen wie zich onvoorwaardelijk overgeeft, mag op genade rekenen van de zijde van de sovjetrepubliek. Tegelijkertijd geef ik bevel om voorbereidingen te treffen voor het gewapenderhand neerslaan van de mouterij en de muiters. De verantwoordelijkheid voor eventuele rampzalige gevolgen voor de burgerbevolking komt geheel neer op de hoofden van de wit-

19. In Russische zeemanskringen beschouwd als het fatale moment in een storm.

20. Waarschijnlijk gaat het om een zetfout en wordt er bedoeld: forten.

gardistische opstandelingen. Dit is de laatste waarschuwing.’
De voorzitter van de Revolutionaire
Militaire Raad van de Republiek, *Trotski*.
De opperbevelhebber, *Kamenev*.

Onderhandelingen over het zenden van afgevaardigden

Het Voorlopig Revolutionair Comité heeft het volgende radio-telegram uit Petrograd ontvangen:

‘Meld via de radio aan Petrograd of het mogelijk is enkele mensen van de sovjet, zowel niet-partijleden als partijleden, van Petrograd naar Kroonstad te sturen om zich van de toestand op de hoogte te stellen.’

Op dit radiobericht antwoordde het Voorlopig Revolutionair Comité onmiddellijk het volgende:

Radiotelegram aan de Petrosovjet.

‘Na ontvangst van het bericht van de Petrosovjet “of het mogelijk is enkele mensen van de sovjet, zowel niet-partijleden als partijleden, van Petrograd naar Kroonstad te sturen om zich van de toestand op de hoogte te stellen,” delen wij mee: de niet-partijdigheid van jullie niet-partijleden vertrouwen wij niet.

Wij stellen voor om in aanwezigheid van onze afgevaardigden vertegenwoordigers te kiezen uit de niet-partijleden van de fabrieken, het Rode Leger en de marine. Naast de op bovengenoemde wijze gekozen niet-partijleden kunnen jullie aan de delegatie maximaal vijftien procent communisten toevoegen. Een antwoord, met opgave van de termijn voor het zenden van de vertegenwoordigers van Kroonstad naar Petrograd en de vertegenwoordigers van Petrograd naar Kroonstad, ontvangen wij graag voor 6 maart te 18 uur. Voor het geval het niet mogelijk is binnen de genoemde termijn te antwoorden verzoeken wij jullie een andere termijn en de reden voor uitstel te noemen.

Voor de gedelegeerden uit Kroonstad dient voor vervoer gezorgd te worden.’

Het Voorlopig Revolutionair Comité.

Het eerste schot

Zij zijn begonnen met de beschieting van Kroonstad. Welnu, wij zijn bereid. Laten we onze krachten meten.

Zij gaan snel tot actie over. En zij moeten zich ook wel haasten: ondanks alle leugens van de communisten begrijpen de arbeiders van Rusland wat voor een grootse zaak de bevrijding van drie jaar slavernij is, die zich nu in het Revolutionaire Kroonstad voltrekt.

De beulen zijn verontrust. Het slachtoffer van hun brutale wreedheid, Sovjet-Rusland, ontsnapt aan hun folterkamers, en daarmee ontglipt de heerschappij over het arbeidersvolk definitief aan hun misdadige handen.

De communistische regering blaast het noodsignaal. Dat er al een week een Vrij Kroonstad bestaat, is het bewijs van hun machteloosheid.

Nog één moment, en een waardig antwoord van onze roemrijke revolutionaire schepen en forten zal het schip van de sovjetpiraten tot zinken brengen, die zich genoodzaakt zien de strijd aan te binden met het Revolutionaire Kroonstad, dat immers het banier heeft geheven: 'De macht aan de sovjets, en niet aan de partij.'

*Het bevrijde Kroonstad aan de arbeidsters van de wereld
(Radioboodschap)*

Vandaag is het een algemene feestdag — de dag van de arbeidsters. Wij, Kroonstedelingen, sturen onder het gebulder van het geschut, onder het geluid van ontploffende granaten die op ons worden afgevuurd door de vijanden van de arbeidersklasse, de communisten, onze broederlijke groet aan jullie, arbeidsters van de wereld. Wij sturen een groet van het opstandige Rode Kroonstad, uit het rijk van de vrijheid. Laten onze vijanden proberen ons te vernietigen. Wij zijn sterk, wij zijn onoverwinnelijk.

Wij wensen jullie toe dat jullie zo spoedig mogelijk de be-

vrijding van iedere vorm van onderdrukking en geweld zullen veroveren.

Leve de vrije revolutionaire arbeidsters!

Leve de sociale wereldrevolutie!

*Het Voorlopig Revolutionair Comité
van Kroonstad, 8 maart 1921.*

Waarvoor wij strijden

Toen de arbeidersklasse de Oktoberrevolutie tot een goed einde bracht, koesterde zij de verwachting haar vrijheid te verwerven. Maar het resultaat was een nog grotere onderdrukking van de menselijke persoonlijkheid.

De macht van de politiemonarchie ging over in handen van de communistische veroveraars, die de arbeiders geen vrijheid brachten, maar een voortdurende angst om terecht te komen in de folterkamers van de Tsjeka, die het politiebewind van het tsaristische regime in gruweldaden vele malen overtrof.

Bajonetten, kogels en het grove gebulder van de *opristsjniki* van de Tsjeka, dat is alles wat de arbeider van Sovjet-Rusland na langdurige strijd en groot lijden heeft geoogst. Het roemrijke wapen van de arbeidersstaat — de hamer en de sikkel — werd door de communistische heersers in de praktijk vervangen door bajonet en traliewerk, om een rustig en zorgeloos bestaan te kunnen garanderen aan de nieuwe bureaucratie, de communistische commissarissen en ambtenaren.

Maar het schandelijkste en misdadigste van alles is nog wel de door de communisten toegepaste geestelijke onderdrukking: zij hebben zich ook meester gemaakt van de innerlijke wereld van de arbeiders door hen te dwingen hetzelfde te denken als zij.

De arbeiders werden met behulp van de staatsvakbonden aan hun machines geketend, waardoor de arbeid niet tot een vreugde, maar tot een nieuwe slavernij werd gemaakt. Op de protesten van de boeren, die tot uitdrukking kwamen in spontane opstanden, en van de arbeiders, die alleen al door hun levensomstandigheden tot stakingen werden gedwongen, antwoordden de communisten met massale terechtstellingen en

een bloeddorstigheid die zij niet van de tsaristische generaals hebben hoeven afkijken.

Het werkende Rusland, dat als eerste het rode vaandel van de bevrijding van de arbeid heeft geheven, is geheel overspoeld met het bloed van hen die werden doodgemarteld ter ere van de communistische heerschappij. In die zee van bloed verdrinken de communisten alle grote en stralende beloften en leuzen van de arbeidersrevolutie.

Steeds scherper ging zich aftekenen wat nu volledig duidelijk is geworden, dat de RCP namelijk niet, zoals zij voorwendde, de arbeiders verdedigt — de belangen van de arbeidersklasse zijn haar vreemd en nu zij eenmaal de macht veroverd heeft, is haar enige zorg die niet meer te verliezen, en daarbij zijn alle middelen geoorloofd: laster, geweld, bedrog, moord en wraak op de gezinnen van de opstandigen.

Aan de lijdzaamheid van de arbeiders is een eind gekomen.

Links en rechts in het land laaien de vlammen van de strijd tegen geweld en onderdrukking op. Er braken stakingen uit onder de arbeiders, maar de bolsjevistische *ochranniki*²¹ sliepen niet en troffen alle mogelijke maatregelen om de onvermijdelijke derde revolutie te voorkomen en neer te slaan.

En toch is die revolutie gekomen en door de arbeiders verwezenlijkt. De generaals van het communisme zien duidelijk dat het volk in opstand is gekomen omdat het overtuigd was van hun verraad aan de ideeën van het socialisme. Maar uit angst voor hun huid en omdat ze weten dat ze zich niet voor de woede van de werkenden kunnen verbergen, proberen ze toch met behulp van hun *opritsjniki* de opstandelingen af te schrikken door arrestaties, terechtstellingen en andere beestachtigheden. Maar onder het juk van de communistische dictatuur is zelfs het leven erger geworden dan de dood.

De in opstand gekomen arbeidersklasse heeft begrepen dat in de strijd met de communisten, in de strijd tegen de door hen opnieuw ingevoerde lijfeigenschap geen compromis mogelijk is. Wij moeten tot het uiterste gaan. Zij doen zogenaamd concessies: in het gouvernement Petrograd schaffen ze de controlepatrouilles af, tien miljoen in goud wordt uitgetrokken

21. *Ochrannik*: lid van de Ochrana, de tsaristische geheime politie.

voor de aankoop van buitenlandse produkten. Maar men moet zich niet op een dwaalspoor laten brengen: achter dit lokaas gaat de ijzeren vuist schuil van de meester, de dictator, die van plan is om zich, zodra de rust is weergekeerd, zijn concessies honderdvoudig te laten vergelden.

Nee, een middenweg is er niet. Overwinnen of sterven!

Daarvan geeft het Rode Kroonstad een voorbeeld, terwijl het links en rechts door contrarevolutionairen wordt bedreigd.

Hier heeft een nieuwe, grote revolutionaire ommekeer plaatsgevonden. Hier is het vaandel geheven van de opstand voor de bevrijding uit de drie jaar geweld en onderdrukking door de communistische heerschappij, die het driehonderdjarige juk van de monarchie geheel in de schaduw stelt.

Hier, in Kroonstad, werd de eerste steen gelegd voor de derde revolutie, die de laatste boeien van de arbeidersmassa's zal verbreken, en een nieuwe, brede weg voor socialistische schepende arbeid zal openen.

Deze nieuwe revolutie zal ook de arbeidersmassa's van Oost en West in beroering brengen, als een voorbeeld van nieuwe socialistische opbouw, het tegenovergestelde van het bureaucratische, communistische 'scheppen'; en deze revolutie zal de buitenlandse arbeidersmassa's er duidelijk van overtuigen dat alles wat tot nu toe bij ons is verricht uit naam van de arbeiders en de boeren, geen socialisme was.

Zonder één schot, zonder een enkele druppel bloed is de eerste stap gezet. De arbeiders hoeven geen bloed te vergieten. Dat zullen zij alleen doen in geval van zelfverdediging. Ondanks de schandelijke activiteiten van de communisten hebben wij genoeg discipline om ons ertoe te beperken hen uit het openbare leven uit te bannen, zodat zij de revolutionaire arbeid niet kunnen verstoren met hun kwaadwillige, huichelachtige agitatie.

De arbeiders en boeren gaan onweerstaanbaar voorwaarts en laten zowel de Constituante²² met haar burgerlijke opzet achter zich als de partijdictatuur van de communisten met haar Tsjeka

22. De Grondwetgevende Vergadering, een geesteskind van de Februari-revolutie, werd enkele dagen na de Oktoberrevolutie gekozen en bij haar eerste zitting in januari 1918 ontbonden door een wacht detachement onder leiding van Zjeleznjakov, een anarchistisch matroos uit Kroonstad.

en haar staatskapitalisme, die de strop om de hals van de arbeidersmassa's heeft gelegd en hen definitief dreigde te worgen.

De huidige revolutie biedt de arbeiders eindelijk uitzicht op vrij gekozen sovjets die zonder enige vorm van partijdruk kunnen werken, op omvorming van de staatsvakbonden tot vrije verenigingen van arbeiders, boeren en scheppende intelligentsia. Eindelijk ligt de politieknuppel van de communistische autocratie aan stukken.

NUMMER 7, 9 MAART 1921

Luister, Trotski!

De communisten hebben in hun radio-uitzendingen kuipen vol modder uitgestort over de leiders van de Derde Revolutie, die opkomen voor de werkelijke macht van de sovjets en niet voor de excessen van de commissarissen.

Wij hebben dat niet voor de bevolking van Kroonstad verborgen en al hun lasterlijke uitvallen volledig in onze *Izvestija* afgedrukt.

Wij hadden niets te vrezen. De burgers weten hoe en door wie de omwenteling tot stand is gebracht.

De arbeiders en rode soldaten weten dat zich bij het garnizoen noch tsaristische generaals, noch witgardisten bevinden.

Van zijn kant heeft ook het Voorlopig Revolutionair Comité een radiobericht naar Petrograd gestuurd met de eis de door de communisten opgepakte gijzelaars — arbeiders, matrozen en hun gezinnen — alsook de politieke gevangenen vrij te laten uit de overvolle gevangenissen.

In een tweede radiobericht deden wij het voorstel om een delegatie van niet-partijleden naar ons in Kroonstad te sturen, die na zich ter plaatse van de gang van zaken op de hoogte te hebben gesteld de ogen van de arbeidersbevolking van Piter zouden kunnen openen.

Maar wat deden de communisten?

Zij hielden dit radiobericht voor de arbeiders en rode soldaten geheim.

De troependelen van veldmaarschalk Trotski die naar onze kant zijn overgelopen, hebben voor ons kranten uit Petrograd meegebracht, en daar staat geen woord in over onze radiob berichten!

En hoe lang is het geleden dat die valspelers, die gewoon zijn met gemerkte kaarten te spelen, luide schreeuwden dat er voor het volk geen geheimen, zelfs geen diplomatieke geheimen mochten bestaan?

Luister, Trotski! Zolang je het volksgericht nog ontloopt, kun je hopen onschuldigen neerschieten, maar de waarheid zul je nooit kunnen neerschieten.

Die zal toch aan het licht komen, en dan zullen jij en je *opritsjnina* verantwoording moeten afleggen.

NUMMER 8, 10 MAART 1921

Radioboodschap aan het proletariaat van alle landen

Op 8 maart werd de volgende radioboodschap uitgezonden:

Aan allen ... allen ... allen ...

Kameraden, proletariërs van alle landen! De communisten hebben onze opstand voor de werkelijke radenmacht tot rebellie verklaard. Doch niet wij zijn de rebellen, maar zij.

De arbeidersmassa's eisten vrije verkiezingen ter vervanging van de vervalste sovjets. Om de alleenheerschappij van de partij te kunnen handhaven besloot het bolsjevistische regime, met de bloedige Trotski aan het hoofd, om koste wat het kost de vrijheid van het arbeidersvolk te onderdrukken door arbeiders te executeren en geweld tegen hun gezinnen te gebruiken.

De communisten verspreiden de laster dat onze leiders witgardistische generaals zijn, en dat wij ons in ruil voor beloofde steun aan Finland hebben verkocht.

Ten overstaan van het gehele wereldproletariaat verzekeren wij: dat wij niet door witgardistische generaals worden aangevoerd, dat er op geen enkele manier onderhandelingen met Finland hebben plaatsgehad, noch over militaire steun, noch over voedselhulp, en dat die ook niet hadden kunnen plaatsvinden. Wij zijn voorzien van militaire uitrusting en proviand

voor de periode die nodig is om de communisten de macht te ontnemen.

Maar mocht onze strijd toch langer duren, dan zullen we misschien gedwongen zijn ons voor voedselhulp tot de buitenwereld te wenden, omwille van onze gewonde helden, onze kinderen en de burgerbevolking.

De communisten verhullen hun zwakheid en doen net of zij óns uitstel geven. In werkelijkheid zijn zij niet in staat genoeg krachten te verzamelen om de Derde Revolutie van de arbeiders te verstikken.

Het is nu drie dagen geleden dat zij het eerste schot losten en het eerste broederbloed vergoten hebben. Wij vechten voor een rechtvaardige zaak en hebben de uitdaging aangenomen. Het garnizoen en de arbeidersbevolking van Kroonstad, die het schandelijke juk van de communisten hebben afgeworpen, zijn vastbesloten te vechten tot het einde.

Met kameraadschappelijke groet,

*Het Voorlopig Revolutionair Comité
van Kroonstad.*

Aan de rode soldaten die aan de zijde der communisten strijden

Kameraden! Op 7 maart werd op bevel van de beul van het Rusland van arbeiders en boeren, Trotski, uit de batterijen van Lisi Nos en Sestroretsk het vuur geopend op het vrije Kroonstad, dat niet langer naar het pijpen van de partij der communisten wilde dansen, die het volk van arbeiders en boeren heeft verraden in ruil voor de macht.

Wij wilden geen broederbloed vergieten en hebben geen schot afgevuurd vóór wij daartoe gedwongen werden.

Wij hadden de rechtvaardige zaak van de arbeidersbevolking te verdedigen en moesten daarom schieten.

Wij moesten schieten op onze eigen broeders, die een wisse dood werden ingedreven door de op kosten van het volk volgevreten communisten.

En intussen zaten hun aanvoerders, Trotski, Zinovjev en andere, in warme, lichte kamers in zachte leunstoelen te overleggen hoe zij het bloed van het opstandige Kroonstad nog

sneller en beter konden vergieten. Ellendig genoeg voor jullie stak er een sneeuwstorm op en kwam er een stikdonkere nacht, maar desondanks joegen de communistische beulen jullie het ijs op, met in de rug de machinegeweren van communistische detachementen.

Velen van jullie zijn in die nacht gesneuveld op de onafzienbare ijsvlakte van de Finse Golf, en bij het aanbreken van de dag, toen de sneeuwstorm ging liggen, was het nog maar een schamel groepje dat er in slaagde ons te bereiken, uitgehongerd, verkleumd, in witte lijkwaden gekleed.

's Ochtends vroeg waren er al ongeveer duizend van jullie verzameld en daar kwamen in de loop van de dag nog tallozen bij. Jullie hebben dit avontuur duur met jullie bloed en lijden moeten betalen, en na jullie mislukking keerde Trotski naar Petrograd terug om weer nieuwe ongelukkigen naar de slachtbank te drijven, want het bloed van ons arbeiders en boeren kost hem toch niets.

En weer rukken de regimenten op, voortgedreven door de warm in de kleren zittende, zat gevreten communisten, die zich verschuilen achter jullie ruggen, zo ver mogelijk van onze granaten vandaan, om jullie op mitrailleurvuur te onthalen als jullie zouden aarzelen of je hals niet zouden willen wagen om die struikrovers te verdedigen. Wij gaan met communisten anders om. Alle commissarissen, en zelfs de beulen van de Tsjeka, krijgen van ons hetzelfde rantsoen te eten als wijzelf.

Wij hebben wel aan de commissaris van de Baltische Vloot Koezmin roomboter geweigerd toen hij zei dat hij daar niet buiten kon; boter geven wij alleen aan kinderen en zieken. Zo staan dus de zaken in Kroonstad, en het is niet zoals de communistische bedriegers tegen jullie zeggen, dat Kroonstad in handen is gevallen van witte officieren en Finse witgardisten.

Nee, in Kroonstad heersen alleen de matrozen, rode soldaten en arbeiders, die hebben gezworen jullie en heel Rusland te bevrijden van de heerschappij van de verraders van het werkende volk.

Bedenk, kameraden, wat jullie doen en waarheen jullie op weg zijn!

Bezie wat jullie te wachten staat, waarvoor jullie je bloed vergieten!

Het communistische bewind heeft heel Rusland aan een ongekende armoede prijsgegeven, aan honger, kou en verscheidene andere rampen.

Fabrieken en bedrijven werden gesloten, de spoorwegen functioneren al bijna niet meer.

De dorpen zijn totaal uitgeplunderd. Er is geen brood, geen vee, en er zijn geen landbouwwerktuigen.

Er zijn geen kleren, geen schoenen en er is geen brandstof – de uitgehongerde en verkleumde arbeiders, boeren en stedelingen gaan met de dag zekerder de ondergang tegemoet en hebben alle hoop op verbetering van hun levensomstandigheden verloren.

En hiertoe heeft de partij van de verraders, van de communisten, jullie gebracht.

Zij hebben jullie drie en een half jaar lang voorgezongen dat het heus allemaal wel weer goed zou komen, maar in werkelijkheid hebben ze jullie op de gemeenste manier bedrogen, ze hebben jullie het vel over de oren gehaald en nu sturen ze jullie naar de slachtbank. De communisten hebben niet jullie nodig, maar de macht over jullie, om ook in de toekomst het volk tot eigen voordeel te kunnen onderdrukken.

Jullie hebben de onderdrukkers en hun macht nu lang genoeg op jullie ruggen gedragen.

Richt jullie op, allemaal, als één man, en drijf de lage verraders met een gemeenschappelijke bajonetstoot hun graf in.

Sluit jullie bij ons aan, zodat we schouder aan schouder kunnen oprukken tegen de gemeenschappelijke vijand om Sovjet-Rusland en onze broeders, de boeren en arbeiders, te bevrijden van deze horde plunderaars, met de bloedzuigers Trotski en Zinovjev aan het hoofd.

Te wapen, kameraden!

Eensgezind voorwaarts tegen de vijand!

Aan ons de overwinning!

Hoe het Voorlopig Revolutionair Comité ontstond

Op 1 maart, om 2 uur 's middags, kwam met toestemming van het Ispolkom [Executief Comité]²³ — en dus zeker niet eigenmachtig — een vergadering van matrozen, rode soldaten en arbeiders bijeen op het Plein van de Revolutie.

Op de meeting waren tegen de vijftienduizend man aanwezig. De vergadering werd geleid door de voorzitter van het Ispolkom, kameraad Vasiljev, en bijgewoond door de voorzitter van het Alrussische Centraal Executief Comité, kam. Kalinin, en de commissaris van de Baltische Vloot, Koezmin, die uit Petrograd waren gekomen.

Op het programma stond een discussie over de resolutie die verder door de algemene vergadering van de scheepsbemanning van de 1ste en 2de brigade was aangenomen en die handelde over de huidige situatie en over de vraag met welke middelen het land uit de toestand van algemene chaos en verval kon worden verlost.

Deze resolutie is nu aan iedereen bekend, en zij bevat niets dat de sovjetmacht aan het wankelen had kunnen brengen.

Integendeel, de werkelijke sovjetmacht komt erin tot uitdrukking: de macht van de arbeiders en boeren. Maar beide sprekers, kam. Kalinin en kam. Koezmin, wilden dat niet inzien. Hun optreden had geen succes. Zij wisten de tot vertwijfeling uitgeputte massa's niet te bereiken. En de vergadering nam de resolutie van de scheepsbemanningen eenstemmig aan.

Met toestemming en medeweten van het Ispolkom, en overeenkomstig een in de *Izvestija*²⁴ gepubliceerde verordening, kwamen de volgende dag afgevaardigden bijeen in het Huis van de Opvoeding (de voormalige Technische School), gedelegeerden van de schepen, de troepenonderdelen, de bonden van ambachtslieden en arbeiders, steeds twee man per organisatie. In totaal verzamelden zich meer dan driehonderd personen.

23. Namelijk van de sovjet van Kroonstad.

24. Dit is dus niet de *Izvestija* van het Voorlopig Revolutionair Comité, die pas op 3 maart begon te verschijnen.

De regeringsvertegenwoordigers verloren het hoofd en enkele van hen verlieten de stad. Daarom is het volkomen begrijpelijk dat het aan de bemanning van het slagschip Petropavlovsk toeviel om zowel het gebouw als de afgevaardigden te beschermen tegen mogelijke excessen van willekeurig welke zijde.

De vergadering van de gedelegeerden werd geopend door kam. Petritsjenko, die na de verkiezing van een presidium van vijf man het woord gaf aan de commissaris van de Baltische Vloot, kam. Koezmin. Ondanks het feit dat de afwijzende houding van garnizoen en arbeiders tegenover de regeringsvertegenwoordigers en de communisten steeds duidelijker werd, weigerde kam. Koezmin daar rekening mee te houden. Het was de taak van de vergadering om een uitweg te vinden: om langs vreedzame weg de ontstane situatie op te lossen, en zo moest er een orgaan gevormd worden met behulp waarvan de in de resolutie voorziene herverkiezingen voor de sovjet op de rechtvaardigste basis konden worden georganiseerd.

De noodzaak daartoe was des te groter, omdat de volmachten van de oude sovjet, die bijna geheel uit communisten bestond en zich onmachtig had getoond om dringende problemen van levensbelang op te lossen, eigenlijk al waren verlopen.

Maar in plaats van de aanwezigen te kalmeren, prikkelde kam. Koezmin hen nog meer. Hij sprak over de tweeslachtige houding die Kroonstad aannam, over de patrouilles, de dubbele macht, over het gevaar van de kant van Polen,²⁵ over hoe heel Europa de ogen op ons gericht hield; hij verzekerde dat in Petrograd alles rustig was; hij benadrukte het feit dat hij overgeleverd was aan de gedelegeerden, dat de gedelegeerden hem, als ze dat wilden, konden neerschieten, en hij besloot zijn betoog met de verklaring dat de gedelegeerden, als ze een openlijke gewapende strijd wilden, die ook zouden krijgen — want de communisten zouden niet goedschiks van de macht afstand doen, maar vechten tot het uiterste.

25. In oktober 1920 hadden Polen en Russen een wapenstilstand gesloten; onderhandelingen over een vredesverdrag waren gaande. Koezmin wilde suggereren dat Polen deze zou kunnen afbreken om de oorlog te hervatten, wanneer de Russische binnenlandse situatie tekenen van instabiliteit ging vertonen.

Na de tactloze rede van Koezmin, waardoor de opgewonden menigte afgevaardigden geen greintje kalmer werd maar juist nog geïrriteerder raakte, had de fletse en inhoudloze toespraak van de voorzitter van het Ispolkom, kam. Vasiljev, totaal geen effect. De overweldigende meerderheid van de vergadering was duidelijk tegen de communisten.

Maar desondanks verloor de vergadering het vertrouwen in de mogelijkheid van een akkoord met de regeringsvertegenwoordigers niet. Dit werd het duidelijkst bevestigd door het feit dat de oproep van de voorzitter van de vergadering om tot positieve daden over te gaan en een agenda op te stellen de unanieme goedkeuring van de gedelegeerden kreeg.

Men besloot met het opstellen van een agenda te beginnen, maar tegelijkertijd werd het iedereen duidelijk genoeg dat de kam. Koezmin en Vasiljev niet te vertrouwen waren en dat het nodig was hen tijdelijk in hechtenis te nemen, omdat men geen maatregelen had getroffen om de communisten te ontwapenen, omdat er niet getelefoneerd kon worden, omdat de rode soldaten — zoals bleek uit een brief die ter vergadering werd voorgelezen — geïntimideerd waren, omdat de commissarissen geen vergadering van de troepenonderdelen toestonden, enzovoort.

Ondanks de openlijk afwijzende houding van de vergadering tegenover de communisten werd — na het uit de vergadering verwijderen van de kam. Koezmin, Vasiljev en de commandant van de vesting — een positief besluit genomen over de vraag of de communisten onder de afgevaardigden in de vergadering mochten blijven en met de niet-partijleden de gezamenlijke arbeid konden voortzetten. In weerwil van enkele geïsoleerde protesten van enige leden, die hadden voorgesteld de communisten te arresteren, ging de vergadering hiermee niet akkoord, maar vond zij het aanvaardbaar om hen net als de overige leden te erkennen als gevolmachtigde vertegenwoordigers van hun onderdelen en organisaties.

Dit feit onderstreept opnieuw dat de niet-partijgebonden afgevaardigden van de werkers, rode soldaten, matrozen en arbeiders, geloofden dat de resolutie die de vorige dag op de garnizoensbijeenkomst was aangenomen, niet tot een breuk met de communisten en de partij zou leiden, maar dat er een gemeenschappelijke taal zou kunnen worden gevonden en we-

derzijds begrip mogelijk zou zijn.

Vervolgens werd op voorstel van kam. Petritsjenko de resolutie van de garnizoensbijeenkomst van de vorige dag voorgelezen, en die werd ook door deze vergadering met een overweldigende meerderheid van stemmen aangenomen.

En juist op dat moment, toen het erop leek dat de vergadering nu aan het werk zou kunnen gaan, kwam er een onverwachte melding van een kam. afgevaardigde van het slagschip Sevastopol, dat vijftien voertuigen met geweren en mitrailleurs naar het gebouw op weg waren.

Dit voor de vergadering volkomen verrassende bericht bleek later onjuist te zijn en door de communisten verspreid met de bedoeling de vergadering te verstoren. Maar op het moment dat het werd meegedeeld, was de vergadering door de geladen sfeer die er heerste en door de duidelijk negatieve opstelling van de kant van de regeringsvertegenwoordigers, door de hele ontstane situatie kortom, meteen bereid te geloven dat het werkelijk waar was.

Desalniettemin nam de vergadering het voorstel van de voorzitter aan om over te gaan tot bespreking van de bestaande toestand met als uitgangspunt de aangenomen resolutie, en men gaat over tot bediscussiëring van de maatregelen die zouden kunnen dienen tot praktische uitvoering van de resolutie. Het voorstel een delegatie naar Petrograd te sturen wordt verworpen, met het oog op een mogelijke arrestatie. Daarna komt van een hele reeks kameraden onder de gedelegeerden het voorstel om uit het presidium van de vergadering een Voorlopig Revolutionair Comité te vormen, dat ook als taak zal krijgen om zich bezig te houden met de organisatie van nieuwe verkiezingen voor de sovjet.

Op het allerlaatste moment deelt de kam. voorzitter mee dat er een groep van tweeduizend man op weg is naar de vergaderzaal, waarop de aanwezigen bezorgd, opgewonden en gelaarmerd het Huis van de Opvoeding verlaten.

Nadat de vergadering wegens de zojuist gedane mededeling was uiteengegaan, begaf het Voorlopig Revolutionair Comité zich uit veiligheidsoverwegingen naar het slagschip Petropavlovsk, waar het ook zitting hield tot het ogenblik waarop dank zij de inspanningen van het Comité de rust in de stad verzekerd

was in het belang van alle werkers, alle matrozen, rode soldaten en arbeiders.

Aan de kameraden arbeiders en boeren!

Kroonstad heeft de heldhaftige strijd met het gehate bolsjevistische regime aangebonden voor de bevrijding van de arbeiders en boeren.

Maar het heeft niet als eerste kostbaar broederbloed vergoten.

Onze vijanden misleiden jullie. Zij beweren dat de opstand in Kroonstad is georganiseerd door mensjeviki, sociaal-revolutionairen, spionnen van de Entente en tsaristische generaals. Zij schrijven Parijs de leidende rol toe. Kletspraat! Onze opstand werd net zo min in Parijs gemaakt als de maan in Berlijn. Dat zijn allemaal brutale leugens.

Wat zich nu afspeelt, is door de communisten zelf voorbereid, het is het resultaat van hun drie jaar durende bloedige verwoesting. De brieven uit de dorpen staan vol klachten en verwensingen aan het adres van de communisten. Onze kameraden die terugkwamen van verlof, hebben ons vol woede en verontwaardiging bericht over de gruweldaden die de communisten over de hele uitgestrektheid van het Russische land hebben begaan. En ten slotte hebben wij ook zelf gevoeld, gezien en gehoord wat er allemaal om ons heen aan de hand was. Uit alle richtingen bereikte ons het luide, doordringende weeklagen van de dorpen en steden van het onmetelijke Rusland, dat een vlammeende verontwaardiging in onze harten heeft gewekt en ons de hand heeft doen opheffen.

Wij willen niet terug naar de oude toestand. Wij zijn geen dienaren van de bourgeoisie en geen huurlingen van de Entente. Wij zijn de verdedigers van de macht van alle arbeiders, en niet van de ongebreidelde, tirannieke macht van één bepaalde partij.

In Kroonstad is geen Koltsjak, geen Denikin, geen Joedenitsj. In Kroonstad zijn werkende mensen.

Het verstand en het geweten van de eenvoudige matrozen, rode soldaten en arbeiders van Kroonstad hebben uiteindelijk

die weg en die woorden gevonden die ons uit de impasse zullen leiden — en die tsaristische generaals niet konden vinden.

De communisten hebben dat uitstekend begrepen, maar om tweedracht te zaaien en hun huid te redden proberen zij onze opstand nu het karakter toe te dichten van een witgardistische samenzwering.

Dat zal ze echter niet lukken.

Aanvankelijk wilden we alles langs vreedzame weg zien te regelen, maar de communisten wensten geen concessies te doen.

Zij klampen zich nog erger vast aan hun macht dan Nicolaas, en zijn bereid geheel Rusland in bloed te verdrinken om maar als alleenheersers te kunnen regeren.

En nu hitst de bloeddorstige Trotski, die kwade genius van Rusland, onze kinderen tegen ons op, jullie broeders, wier lijken bij honderden het ijs rondom de vestingwerken van Kroonstad bedekken. Al vier dagen woedt nu de strijd, al vier dagen bulderen de kanonnen, vloeit het broederbloed. Al vier dagen slaan de helden van Kroonstad alle aanvallen van de vijand zegevierend af.

Kroonstad houdt stand. Allen zijn als één man bereid eerder te sterven dan te wijken.

Als een gier hangt Trotski boven onze heldhaftige stad, maar hij zal haar niet innemen, Zover reikt zijn arm niet.

Onze vijanden opereren alleen met koersanten, communistische gevechtseenheden en troepen die zij onder valse voorwendsels uit afgelegene gebieden hebben laten komen en die met machinegeweren in de rug voorwaarts gedreven worden.

Er heerst onrust onder de rode soldaten en zij lopen naar ons over. De communisten blijven alleen achter; zij zijn gedwongen detachementen te recruteren uit de beulen van de Tsjeka, de helden van de controlepatrouilles en meer van dat soort schurken.

De Petrussen zijn al aan het verloochenen, en binnenkort zullen de Judassen zich ijlings gaan verhangen.

Kameraden arbeiders! Kroonstad voert strijd voor jullie, de hongerigen, de verkleumden, de schamel gekleden.

Zolang de communisten aan de macht blijven, zullen jullie nooit iets beters te zien krijgen. Al drie jaar voeren ze jullie met

bevroren aardappels, beschimmelde haringen en beloftes, maar het leven wordt slechter en slechter.

Maar jullie verdragen alles.

Zeg eens, in naam van wat? Echt alleen maar om de communisten in overdaad te laten leven en om de commissarissen zich te laten vetmesten?! Of geloven jullie hen soms nog?

Toen Zinovjev op de uitgebreide vergadering van de Petrosovjet melding maakte van de miljoenen aan goud die voor de aankoop van levensmiddelen waren uitgetrokken, rekende hij uit dat dat neerkomt op vijftig roebel per arbeider.

Verkochten de vroegere aanhangers van de lijfeigenschap, de landheren, hun slaven voor duizend assignaten, Zinovjev wil de arbeider van Piter kopen voor vijftig roebel. Dat is de prijs, kameraden, die jullie hoofden doen op de bolsjevistische beurs.

Wij geloven echter dat onze vijanden met dergelijke foefjes alleen de niet-bewuste en achtergebleven arbeiders zullen kunnen strikken, dat het ze met al het goud van de wereld nog niet zal lukken om eerlijke en moedige arbeiders te kopen.

Talm niet!

Verbreek de gehate ketenen van de nieuwe lijfeigenschap.

Kameraden boeren. De communistische regering heeft jullie het meest van allen bedrogen en uitgeplunderd. Waar is de grond die jullie aan de landeigenaren hebben ontruikt, en waarvan jullie honderden jaren hebben gedroomd? Die is weggegeven aan de communards²⁶ of door de sovchozen ingenomen, en jullie staan er verlekkerd bij te kijken. Jullie is alles afgenomen wat er maar te nemen was. Jullie zijn aan de totale plundering prijsgegeven. Jullie zijn uitgemergeld door de bolsjevistische herendiensten. Jullie worden gedwongen om met een hongerige maag, met zwijgende lippen, blootsvoets en ongekleed, zonder morren de wil van de nieuwe heren uit te voeren.

Kameraden, de Kroonstedelingen hebben het vaandel van de opstand geheven en zijn ervan overtuigd dat tientallen miljoenen arbeiders en boeren aan hun oproep gehoor zullen geven.

26. Dat wil zeggen aan de collectieve staatsbedrijven. De woorden 'communard' en, verderop, 'commune' (zie p. 92) hebben hier dus niets te maken met de Parijse Commune van 1871.

Het is uitgesloten dat de dageraad die bij ons is aangebroken, niet een heldere dag voor heel Rusland zal worden.

Het is uitgesloten dat de uitbarsting van Kroonstad niet heel Rusland, en voor alles Petrograd, zal doen opschrikken en doen opstaan.

Onze vijanden hebben de gevangenen met arbeiders gevuld, maar nog zijn vele dappere en rechtschapen arbeiders in vrijheid.

Kameraden, op ten strijde tegen de communistische autocratie!

NUMMER 10, 12 MAART 1921

De gedelegeerdenvergadering van 11 maart

Tegen vijf uur verzamelen de afgevaardigden zich in de vergaderzaal.

Voor het begin van de vergadering deelt kameraad Petritsjenko de bolsjevistische *Pravda* en *Krasnaja* [*Gazeta*] uit aan de gedelegeerden.

Het is duidelijk te merken dat het Revolutionaire Kroonstad zich niet laat intimideren door de leugenachtige communistische pers.

Onder het bulderend kanonvuur van onze roemruchte drijvende vestingen wordt om 4.55 u. de vergadering geopend.

Staande wordt eer bewezen aan de nagedachtenis der gevallen rode adelaars van Kroonstad.

Eerste discussiepunt was de levensmiddelenkwestie. Er werd met grote aandacht geluisterd naar het rapport van het Voorlopig Revolutionair Comité. Zoals na een kort debat bleek, is de voedselvoorziening van Kroonstad volkomen in orde. De vergadering besloot dat het optreden van het Revkom correct was en in overeenstemming met de eisen van het moment.

Vervolgens werden lopende zaken behandeld.

Het bericht over de vordering van laarzen van de gearresteerde communisten ten behoeve van de rode soldaten werd begroet met luid applaus en uitroepen als: 'Zeer juist! Pak ze hun pelsmantels af!!!'

Er werd besloten de val van de autocratie²⁷ tegelijk te vieren met de omverwerping van de heerschappij der commissarissen, omdat er nu geen tijd was zich te laten afleiden van de militaire operaties. De gedelegeerde van de arbeiders uit het confectie-atelier van Sovnarchoz²⁸ meldde dat er drieduizend stel ondergoed waren gefabriceerd, waarvan beslist werd dat ze voor de frontsoldaten bestemd zouden zijn.

Kam. Kilgast verzocht de afgevaardigden om op hun standplaatsen bekend te maken dat het op prijs zou worden gesteld wanneer de kameraden schoenen wilden afstaan voor de rode soldaten.

De vraag werd opgeworpen of de communisten op borgtocht vrijgelaten konden worden, en na een debat waarin kam. Petritsjenko erop wees wat het erewoord van een bolsjeviëk waard is (Iljin, Galapov, Goerjev en anderen die op vrije voeten waren, gingen door met hun agitatie en geheime vergaderingen; Iljin had zelfs de brutaliteit gehad om naar Krasnaja Gorka te telefoneren en ze daar in te lichten over de stand van zaken in Kroonstad) en dat in het algemeen alleen de grootste onruststokers waren gearresteerd, besloot men de communisten in hechtenis te houden tot de gebeurtenissen een gunstige wending namen en er een einde aan de gevechtshandelingen zou zijn gekomen.

Er werd verordend dat het Revkom alleen nog nieuwe arrestaties mocht verrichten na een onderzoek door de revolutionaire trojka's.

Een van de kameraden maakte melding van een feit dat bewijst dat er ook oprechte communisten zijn, die hun militaire plichten voorbeeldig en onbaatzuchtig vervullen.

Aan het slot van de vergadering stelde kam. Petritsjenko voor om dank te betuigen aan de verdedigers van de toegangswegen

27. Op 12 maart 1917 was de Voorlopige Regering gevormd; op 15 maart deed Nicolaas II afstand van de troon ten gunste van zijn broer Michael, die de dag erop abdicerde.

28. Afkorting van Sovjet Narodnovo Chozjajstva (Nationaal-economische Raad). De Sovnarchozi, die getrapt op regionaal, provinciaal en lokaal niveau bestonden en uiteindelijk ressorteerden onder de Opperste Nationaal-economische Raad (Vesencha), waren kort na de Oktoberrevolutie door de bolsjeviki ingesteld ter vervanging van de raden van fabriekscomités. Zij konden in bepaalde gevallen tot nationalisatie van bedrijven overgaan.

naar Kroonstad, wat met aanhoudend stormachtig applaus werd begroet.

‘Onze generaals’

De communisten verspreiden het gerucht dat zich onder de leden van het Voorlopig Revolutionair Comité wiggardistische generaals, officieren en een pope bevinden. Om daar voor eens en altijd een eind aan te maken delen wij hier mee dat het comité uit de volgende vijftien leden is samengesteld:

- 1) *Petritsjenko*, eerste schrijver op het slagschip Petropavlovsk.
- 2) *Jakovenko*, telefonist bij het Kroonstedelijke rayon van de verbindingdienst.
- 3) *Ososov*, machinist op het slagschip Petropavlovsk.
- 4) *Archipov*, eerste machinist.
- 5) *Perepelkin*, elektricien op het slagschip Sevastopol.
- 6) *Patroesjev*, eerste elektricien op het slagschip Petropavlovsk.
- 7) *Koepolov*, eerste ziekenverzorger.
- 8) *Versjinin*, matroos op het slagschip Sevastopol.
- 9) *Toekin*, werkman in een elektromechanisch bedrijf.
- 10) *Romanenko*, opzichter bij de droogdokken.
- 11) *Oresjin*, hoofd van de derde arbeidersschool.
- 12) *Valk*, werkman in een houtzagerij.
- 13) *Pavlov*, arbeider in een mijnenwerkplaats.
- 14) *Bajkov*, transportleider bij de afdeling vestingbouw.
- 15) *Kilgast*, stuurman op de grote vaart.

Dat zijn onze generaals: onze Broesilovs, Kamenevs en dergelijke.²⁹

29. Wie kaatst, moet de bal verwachten: Broesilov en Kamenev behoorden tot de vele ex-tsaristische officieren in het Rode Leger.

Aan de proletariërs van de hele wereld!

Het Voorlopig Revolutionair Comité heeft de volgende radio-boodschap uitgezonden:

Kroonstad.

Aan allen ... allen ... allen ...

Proletariërs van de hele wereld!

De communistische luchtpiraten waren jaloers op de lauweren van Wilhelm.³⁰

Als gieren cirkelen zij boven Kroonstad, werpen bommen af en vermoorden de vreedzame burgerbevolking — onze vrouwen en kinderen.

Maar dat weerhoudt ons niet tot het bittere einde pal te staan voor het heilige belang van de werkende massa's.

Laat het proletariaat van de gehele wereld weten dat wij strijden voor de werkelijke macht van het werkende volk, en dat de bloedige Trotski en de vetgemeste Zinovjev met hun bende handlangers strijden voor de macht van de partij van de communisten, van de onderdrukkers.

Laat het proletariaat van de gehele wereld weten dat deze misdadigers de waarheid voor het volk verbergen en de laster verspreiden dat wij onder leiding staan van tsaristische generaals.

Al twaalf dagen lang heeft een volkomen van de rest van de wereld afgesneden handjevol proletariërs — arbeiders, matrozen en rode soldaten — als ware helden de volle kracht van de aanval van de partijbeulen opgevangen.

Maar wij zijn vol goede moed. Wij zullen het door ons begonnen werk tot een zegevierend einde brengen of sterven, sterven met de uitroep: 'Leve de vrij gekozen sovjets!'

Laten de proletariërs van de hele wereld dit alles weten.

Kameraden, wij hebben jullie morele steun nodig: protesteer tegen de onderdrukkers, de heerschappij van de commissaris-

30. Toespeling op de Duitse bombardementen tijdens de Eerste Wereldoorlog; even verderop worden de luchtaanvallen op Leuven en Reims met name genoemd.

sen. Denk aan de onschuldige slachtoffers van Leuven en Reims.

Toen echter was het het imperialisme dat zijn macht over het volk verdedigde, nu is het de communistische partij die een zelfde macht over het volk verdedigt door haar hand op te heffen tegen het revolutionaire Kroonstad!

Vervloekt zijn de beulen!

Met kameraadschappelijke groet,

Het Voorlopig Revolutionair Comité

De tragedie van de communistische partij

Ik ben een oude matroos van de lichter 1904, die alle ellende van het leven heeft meegemaakt, ik ben een onbeduidend arbeider ten dienste van de werkenden, en ik doorleef deze ogenblikken met droefheid in het hart.

De afgebeulde werkman, de boer en iedere rechtschapen arbeider heeft drie jaar lang geloofd in een zonnige toekomst, in de leiders die aan het hoofd staan van de communistische partij.

Maar er kwam een scheuring in de top,³¹ waarvan de gevolgen overal merkbaar werden. De partij liet zich door de politiek meeslepen op het moment dat er aan het eind van de Burgeroorlog slechts van haar verlangd werd de arbeid te concentreren op de economie om een weg te vinden naar het economisch herstel van het ontredde land.

In de plaatselijke organisaties hebben beschermelingen van de commissarissen en andere verantwoordelijke functionarissen

31. Een verwijzing naar de controversen die eind 1920 binnen de Communistische Partij ontstonden, toen de burgeroorlog ten einde liep en de kritiek op het 'oorlogscommunisme' toenam. Een van de belangrijkste thema's in de discussies (die weldra op de invoering van de Nieuwe Economische Politiek zouden uitlopen) was de rol van de vakbeweging, dat wil zeggen van de laatste resten proletarische invloed. Terwijl Trotski zijn oude thesen over de 'militarisatie van de arbeid' herhaalde, streefde de zogenaamde Arbeidersoppositie naar controle van de vakorganisaties over het beheer van de economie en voer Lenin een middenkoers met zijn opvatting over de vakbonden als 'scholen van het communisme', waarin de arbeiders werden opgevoed tot producenten van socialistische meerwaarde.

een chaos aangericht. Overal kwamen klachten vandaan tegen individuele partijleden. Het gemor werd steeds luider en ten slotte hielden de afgebeulde arbeiders en boeren het niet langer uit en kwamen openlijk in opstand. De heersende partij heeft het vertrouwen van de massa's beschaamd en Kroonstad is als eerste in beweging gekomen.

Weg met de folterkamers en de martelingen! Stop het bloedvergieten, de oprechte burgers willen dat niet! Het is de methode van de beulen uit de oude tsarentijd. In een vrij land mag dat niet voorkomen. De boer begrijpt ook zonder commissarissen wel dat hij brood moet leveren aan de stad, en de arbeider zal op zijn beurt zijn best doen om uit zijn produktie de boer al het benodigde te verschaffen. Maar de macht die de werkende klasse voor zichzelf veroverd heeft, zal zij aan niemand afstaan; zij zal die gezond maken en in nieuwe banen leiden.

In de macht van de sovjets moet de macht van de gehele werkende massa tot uitdrukking komen, zonder de heerschappij van welke politieke partij dan ook.

Er voltrekt zich een grootse gebeurtenis en Kroonstad heeft als voorhoede van de Revolutie de eerste stap gezet.

Het heeft de hele Republiek te verstaan gegeven dat het zo niet door kan gaan. Hier bestaan geen weerzinwekkende plannen tegen de macht van de sovjets. Alle arbeiders van Kroonstad zien dat. Ook staan hier aan het hoofd van de beweging geen witgardisten, maar uitsluitend onbaatzuchtige burgers, die de verantwoordelijkheid op zich hebben genomen om af te maken waarmee ze begonnen zijn, onder de leuze: 'Overwinnen of sterven.'

Niemand wenste bloedvergieten, en alle door de communisten verspreide geruchten als zou het hier om een openlijke opstand tegen de macht van de sovjets gaan, berusten nergens op.

Het leven heeft zijn gewone loop. De oproep tot bloedvergieten komt van de kant van de partijleiders, in de persoon van Trotski.

Er wordt bloed vergoten.

Waarvoor? Voor de macht van de partij?!

Nee, genoeg politiek en genoeg bloed. Beseffen jullie, leiders van de Communistische Partij, wat jullie doen? Als jullie het

onderling niet eens kunnen worden, doe dan wat je wilt, maar laat ons met rust. Wij, het lagere volk, willen daar niets mee te maken hebben; wij willen ons leven inrichten, de ingestorte economie van het land herstellen, zodat onze kinderen niet van hun vaders kunnen zeggen dat ze niets gedaan hebben voor het nut van de jongere generaties.

Laat ons ons leven inrichten!

En jullie moeten jullie posities zonder enig bloedvergieten aan het werkende volk afstaan.

Maak plaats aan het roer van de regering voor de arbeiders. Ik verklaar openlijk, als eenvoudig communist, dat onze kinderen niet mogen omkomen door de bommen die de vliegtuigen op bevel van Trotski afwerpen.

Omdat ik achting heb voor de communistische idee, zoals voor iedere andere zuivere idee, zeg ik openhartig, als eenvoudig partijlid, die zich al van jongs af aan in dienst van de gehele arbeidersklasse heeft gesteld: laat alle arbeiders vrij ademhalen.

Er hoort niet langer geregeerd te worden door de een of andere partij. Onze sovjets moeten niet de wil van een partij, maar de wil van de kiezers uitdrukken. De wensen van de arbeiders moeten worden uitgevoerd, van de massa's die streven naar waarheid, vrijheid en een beter leven, zonder gewelddaden, folterkamers, executies en martelingen.

Terwijl ik in mijn hart de zuivere idee van het communisme bewaar, omdat iedere zuivere idee dat geloof in een betere toekomst betekent dat niemand in de mens kan doden, verklaar ik tegelijkertijd dat ik na drie jaar verblijf binnen de partij de totale onrechtvaardigheid ben gaan zien van de partijleiders, die door bureaucratisme besmet en van de massa's vervreemd zijn, en daarom was ik het stempel van partijaanhanger af, en ben ik van nu af aan trouwens helemaal niet meer van plan nog lid van een andere partij te worden. Ik heb gewerkt voor het welzijn van alle arbeiders van Sovjet-Rusland en wil dat in vrijheid en oprechtheid blijven doen, zoals iedere rechtschapen burger.

De voormalige arbeider bij het Marine
Artillerie Laboratorium, hoofd van de
Stedelijke Afdeling van Financiën,
Koerasjev.

Klein feuilleton: een opgevangen gesprek

— Hallo, hallo! Kameraad, geef mij Petrograd, het Smolny... Is dat het Smolny?... Hier Trotski.

— Dag kameraad, met Zinovjev. Hoe gaat het?

— Uitstekend... Het is gelukt die kudde rode soldaten wijs te maken dat Kroonstad verslagen is en dat zij alleen nog maar hun posten hoeven in te nemen en de wacht te betrekken.

— Zijn ze erop af?

— Ze zijn erop af, maar die verraders van de bakkerij van Krasnaja Gorka hebben geweigerd hun brood voor onderweg mee te geven — ze zeiden dat ze het zelf nodig hadden...

— En toen?

— Niets... ik heb ze omgepraat: ik heb ze twee pond ongemalen graan laten geven... Ze aarzelden, maar ik heb Doelkis en Razin meegestuurd met machinegeweren erachter.

— Voortreffelijk... Wanneer denkt u Kroonstad in te nemen?

— De duivel mag het weten: onze eenheden geven zich over, maar de Petropavlovsk om de een of andere reden niet, hoewel ik ze dat met klem heb gevraagd. Niet de minste wederkerigheid... gewoon gewetenloos.

— Wat nou, kameraad, hebt u het over geweten... Is het zwijn door zijn geweten gebeten, toen hij in een houtblok hapte?

— Duivels, ja, en hard ook... maar niet in een houtblok, maar in twaalfduims geschut... En hoe staat het bij u?

— Bij ons prima: de arbeiders staken, de matrozen en rode soldaten muiten, de bevolking hongert... In ieder geval staat de tsarentrein klaar: in geval van nood smeren we hem.

Daarmee eindigde het gesprek.

De telefonist

In het bos moet je met de wolven meehuilen

Men zou hebben kunnen verwachten dat Lenin op dit belangrijke moment van de strijd van de arbeiders voor hun vertrapte rechten niet zou huichelen, maar de waarheid zou vertellen.

Op de een of andere manier bestond er in de opvatting van de arbeiders en boeren altijd een verschil tussen het beeld van Lenin aan de ene kant en van Trotski en Zinovjev aan de andere.

Ook al geloofden zij van Zinovjev en Trotski geen woord meer, het vertrouwen in Lenin was nog niet verloren gegaan.

Maar...

Op 8 maart werd het Tiende Congres van de RCP geopend, en Lenin vertelt weer de gebruikelijke leugen van de communisten over de opstand in Kroonstad.³² Hij verklaart dat de beweging onder de troepen onder de leus van de vrijheid van 'vrijhandel' staat, en voegt daar dan aan toe: 'Zij was vóór de sovjets en alleen tegen de dictatuur van de bolsjeviki,' en vergeet ook niet er de 'witte generaals en het kleinburgerlijke anarchistische element' doorheen te breien.

We zien hoe Lenin zich in eigen woorden verstrikt door deze laagheden te verkondigen en er daarnaast uit te flappen dat de wortel van de beweging te vinden is in de strijd voor de macht van de Raden en tegen de partijdictatuur.

In zijn verwarring verklaart hij:

'Dit is een contrarevolutie van een andere soort, zij is uiterst gevaarlijk, hoe onbeduidend hun correcties op onze politiek op het eerste gezicht ook mogen lijken.'

Er is ook reden om bang te zijn. De stoot van de revolutionaire Kroonstedelingen is krachtig, en de aanvoeders van deze zich veel te veel aanmatigende partij voelen wel dat aan hun alleenheerschappij een einde is gekomen.

De grenzeloze verwarring van Lenin schemert door in al zijn

32. Hier (en verderop, p. 91-92) wordt geciteerd uit het rapport over de politieke activiteit van het Centraal Comité, dat Lenin op 8 maart 1921 aan het Tiende Partijcongres voorlegde. Vgl. *Werke*, dl. XXXII, Berlijn 1961, p. 168-191.

uitlatingen over Kroonstad. De woorden 'gevaarlijk' en 'gevaar' komen herhaaldelijk terug.

Hij zegt:

'Wij hebben een maximum aan saamhorigheid nodig om een eind te kunnen maken aan dit kleinburgerlijke gevaar, dat buitengewoon gevaarlijk voor ons is, omdat het het proletariaat niet verenigt, maar verdeelt.'

Ja, de leider der communisten moet wel beven en oproepen tot 'een maximum aan saamhorigheid', omdat niet alleen de dictatuur van de communisten maar ook de partij zelf scheuren vertoont.

Kon Lenin trouwens eigenlijk wel de waarheid spreken? Nog maar kort geleden zei hij op een discussiebijeenkomst over de vakbonden: 'Dit alles hangt me tot stervens toe de keel uit en los van mijn ziekte zou ik het liefst alles in de steek laten en god weet waarheen vluchten.'³³

Maar zijn geestverwanten zullen hem geen kans geven om te vluchten. Hij is hun gevangene en moet lasteren net als zij. En aan de andere kant is de politiek van de partij van dien aard dat Kroonstad de praktische verwezenlijking ervan verhindert, want het eist geen 'vrijhandel' maar de werkelijke macht van de sovjets.

IJdele hoop

De *Petrogradskaja Pravda* van 11 maart drukt een brief af van Zinovjev aan de niet-partijgebonden kameraden.

Deze volkomen schaamteloze ploert spreekt er zijn leedwezen over uit dat er in de fabrieken van Petrograd nog maar zo weinig communistische arbeiders zijn, en daarom moeten 'de communisten tot iedere prijs oprechte niet-partijgebonden arbeiders en arbeidsters bij het sovjetwerk proberen te betrekken'.

Dat er steeds minder communisten in de fabrieken zijn, is begrijpelijk: allemaal ontvluchten ze die partij van verraders; ook is begrijpelijk dat de Tsjekisten de niet-partijgebonden

33. Vgl. Lenins rede 'Over de vakbonden, de huidige toestand en de fouten van kameraad Trotski' (30 december 1920), *Werke*, XXXII, p. 26.

arbeiders ten koste van alles de mond willen snoeren door hen tot samenwerking over te halen.

‘Laten we planmatig te werk gaan,’ schrijft deze provocateur, ‘om de niet-partijleden systematisch bij het werk te betrekken.’

Maar welke rechtgeaarde arbeider zal nu lid worden van die bende rovers, commissarissen en Tsjekisten?

De arbeiders begrijpen zeer goed dat deze nieuwe gendarmes met allerlei concessies hun protesten moeten smoren en hun waakzaamheid doen verslappen om hen daarna nog vaster in een ijzeren greep te kunnen klemmen.

De arbeiders zien hoe er met hun niet-partijgebonden kameraden in Kroonstad wordt afgerekend.

‘Met de Baltische Werf,’ klaagt Zinovjev verder, ‘hebben we de laatste tijd een diepgaand misverstand gehad. Maar als de Baltische Werf als eerste het vastgestelde plan vervult en de andere een voorbeeld geeft, dan zullen veel fouten door de vingers worden gezien.’

Zo heeft de provocateur zich dus ook versproken.

Een paar dagen geleden hebben de communisten immers nog via de radio aan de arbeiders van Kroonstad verzekerd dat in Piter alles in orde was en dat de Baltische Werf werkte, en nu is er opeens een ‘diepgaand misverstand’ en een uitnodiging het voorbeeld te geven aan ‘andere fabrieken’.

Dan moet er dus ook onrust zijn in de andere fabrieken.

Wanneer heeft Zinovjev nu gelogen — toen of nu?

Om de arbeiders van de Baltische Werf voor zich te winnen beloven de communisten hun alle schatten van de wereld.

‘We zullen de arbeiders inzetten op de momenteel belangrijkste posten: bij de levensmiddelen- en brandstofvoorziening, bij het toezicht over de sovjetinstellingen, enzovoort.

We zullen de niet-partijgebonden arbeiders via hun vertegenwoordigers zo actief mogelijk betrekken bij de aankoop tegen goud van levensmiddelen uit het buitenland ten behoeve van de arbeiders van Petrograd, om de moeilijke maanden door te komen.

We zullen de praktische vraag van de strijd tegen het bureaucratisme binnen onze instanties aan de orde stellen.

We zullen op elkaar schelden, elkaar bekritisieren, maar desondanks zullen we het met elkaar eens worden over de voor-

naamste, de fundamentele zaken.'

Zo zoetgevooid zingt Zinovjev om de arbeiders in slaap te sussen en hun aandacht af te leiden van het kanonvuur dat op hun broeders in Kroonstad wordt gericht.

Waarom hebben de communisten tot nu toe gezwegen? Waarom hebben ze deze dingen niet gedaan in de loop van hun bijna vierjarige bewind?

Heel eenvoudig, vroeger konden zij dit niet doen en nu zullen ze het ook niet kunnen.

Wij kennen de waarde van hun beloften, en niet alleen van hun beloften, maar ook van hun verdragen (vodjes papier).

Nee, de arbeider zal zijn vrijheid en het bloed van zijn broeders voor geen goud ter wereld verkopen.

Laat Zinovjev die loze pretentie van 'het eens worden' maar overboord zetten.

Op dit tijdstip, nu de broeders van Kroonstad in opstand zijn gekomen voor de verdediging van de ware vrijheid, kunnen de arbeiders de communisten maar op één manier antwoorden: verdwijnen zo snel mogelijk uit jullie machtsposities, provocateurs en beulen, nu jullie je nog uit de voeten kunt maken — maar houd jezelf niet voor de gek met ijdele hoop.

Zitting van het Voorlopig Revolutionair Comité

Op de zitting van het VRC van 13 maart werden de notulen gehoord van de algemene vergadering van de communisten die in de Marineonderzoeksgevangenis in hechtenis zitten; deze bevatten een verzoek aan het VRC om de voormalige brigadecommissaris van de slagschepen, Zosimov, toestemming te verlenen voor een reis naar Moskou om daar op de gewone vergadering van het VTsIK³⁴ de ware toedracht van de gebeurtenissen in Kroonstad uiteen te zetten.

Na diepgaande discussie en zorgvuldige overweging besloot het VRC een reis van Zosimov naar Moskou als overbodig te beschouwen, aangezien de waarheid over de gebeurtenissen in

34. VTsIK: Vserossiiski Tsentralny Iсполnitelny Komitet (Alrussisch Centraal Executief Comité), het hoogste orgaan van de sovjets, dat overigens veel minder machtig was dan de regering, de Raad van volkscommissarissen.

Kroonstad de regering van de USSR en het VTSIK voldoende bekend moet zijn uit onze radioboodschappen, die door de communisten uit vrees voor de volksmassa's niet zijn gepubliceerd.

Anderzijds zou de vrijlating van Zosimov door de regering van de USSR opgevat kunnen worden als een zwakheid van het VRC en als een wens om compromissen te sluiten, waarvan natuurlijk geen sprake kan zijn gezien de nadrukkelijk uitgesproken wens van de arbeidersmassa's van Kroonstad om Rusland uit de macht der communisten te bevrijden.

Weg met de heerschappij van de commissarissen!

Toen de communistische partij de macht greep, heeft ze jullie alles toegezegd wat voor het welzijn van de werkende massa's nodig is. En wat zien we nu?

Drie jaar geleden zeiden ze tegen ons: 'Indien jullie dat willen, kunnen jullie je afgevaardigden terugroepen en andere sovjets kiezen.'

Toen wij, Kroonstedelingen, herverkiezingen eisten voor sovjets die vrij zouden zijn van druk van de partij, gaf de nieuwe Trepov, Trotski, het bevel om 'niet zuinig te zijn met patronen'.

Rode soldaten, jullie zien hoe kostbaar jullie leven voor de communisten is. Zij sturen jullie met blote handen de golf over om het bolwerk van de Arbeidersrevolutie in te nemen — het Rode Kroonstad. Om de onneembare forten te veroveren, en de schepen waarvan het pantser door twaalfduimsgranaten nog niet te doorboren is.

Wat een verraad!

Wij hebben geëist dat er gedelegeerden van de arbeiders uit Petrograd zouden worden gestuurd, zodat jullie je ervan op de hoogte konden stellen wat wij hier voor generaals hebben en wie bij ons het bevel voeren. Maar geen delegatie. De communisten zijn bang dat een delegatie de waarheid te weten zou komen om die aan jullie mee te delen. Zij sidderen, want zij voelen de grond onder hun voeten wankelen.

Maar hun uur heeft geslagen. Weg met die smerige klauwen, die bezoedeld zijn met het bloed van onze broeders en vaders!

De geest van de vrijheid is nog steeds sterk onder de arbeiders. Zij zullen zich niet opnieuw laten knechten door de communistische vampieren, die het afgebeulde proletariaat uitzuigen tot de laatste druppel bloed.

Arbeider, heb je dan werkelijk het tsarisme omvergeworpen, Kerenski en de zijnen ten val gebracht, om je de *opristsjniki* van Maljoeta Skoeratov onder leiding van veldmaarschalk Trotski op de hals te halen?

Nee! Duizendmaal nee!

De zware eeltige vuist zal ook onherroepelijk neerdalen op de laaghartige onderdrukkers die miljoenen arbeiderslevens te gronde hebben gericht voor de eigen greep op de macht.

Vervloekt zij het gehate juk der communisten!

Weg met de partijdictatuur!

Leve de macht van arbeiders en boeren!

Leve de vrij gekozen sovjets!

*Het Voorlopig Revolutionair Comité
van Kroonstad*

Kroonstad, 13 maart 1921

NUMMER 13, 15 MAART 1921

De firma Lenin, Trotski & Co.

De firma Lenin, Trotski & Co. heeft uitstekende zaken gedaan.

De misdadige absolutistische politiek van de heersende communistische partij heeft Sovjet-Rusland volledig geruïneerd en naar de rand van de afgrond gedreven.

Tijd om met pensioen te gaan. Maar blijkbaar zijn er toch nog te weinig tranen en bloed van de arbeiders vergoten.

Juist op het moment waarop het Revolutionaire Kroonstad zijn historische strijd aanbond voor de door de communisten grof gesmade en vertrapte rechten van het werkende volk, is de zwerm raven uit alle richtingen komen aanvliegen voor hun tiende partijcongres om het eens te worden over de vraag hoe zij hun Kaïnswerk nog sluwter en beter kunnen voortzetten.

Hun brutaliteit heeft het volmaakte hoogtepunt bereikt. Zij praten doodbedaard over concessies. Dat zijn ze gewend.

Zo verklaart Lenin:

‘Wij zijn begonnen het beginsel van concessies te ontwikkelen. In hoeverre dat tot succes zal leiden, hangt niet van ons af, maar wij moeten er naar streven.’ En verderop geeft hij toe dat de bolsjeviki Sovjet-Rusland in een impasse hebben gebracht: ‘want wij zullen het land zonder buitenlandse techniek niet zover kunnen heropbouwen dat we de andere landen in economisch opzicht weer enigszins kunnen inhalen. De omstandigheden hebben ons gedwongen om in het buitenland niet alleen machines aan te kopen, maar ook steenkool, die bij ons toch rijkelijk voorhanden is. Zulke offers zullen we ook in de toekomst nog moeten brengen voor de aanschaf van massaconsumptieartikelen en goederen voor de landbouw’ (zegt Lenin troostend).

Waar is nu die herstelde economie terwille waarvan de arbeider werd veranderd in een slaaf van de staatsfabriek, en de werkende boeren in dagloners van de sovchozen?!

Maar dat is nog niet alles. Als Lenin het over de landbouw heeft, belooft hij dat als de communisten hun ‘geëconomiseer’ — zoals hij het zelf noemt — voortzetten, meer ‘zegeningen’ zullen volgen:

‘En zo het eens mogelijk wordt een grootschalige economie en een zware industrie op te bouwen, dan toch alleen langs de weg van nieuwe offers van iedere producent, die daar niets voor terug krijgt.’

Dat is dan de ‘gelukzaligheid’ die de leider van de bolsjeviki belooft aan ieder die ook in de toekomst nederig het juk van de commissarissenregering wil blijven dragen.

Gelijk had de boer die op het achtste sovjetcongres zei: ‘De zaken staan uitstekend, alleen... het land is van ons, maar het brood van jullie; het water is van ons, maar de vis van jullie; de bossen zijn van ons, maar het hout van jullie.’

Maar de arbeider hoeft zich geen zorgen te maken.

Lenin belooft ‘de kleine ondernemer een hele reeks tegemoetkomingen aan te bieden en hem binnen bepaalde grenzen het vrije ondernemerschap toe te staan’.

Zoals de ‘goede’ oude landheer is hij van plan een aantal kleine concessies te doen om de ijzeren greep van de partijdictatuur later des te meer te verstevigen, wat duidelijk blijkt uit

zijn zin: 'Natuurlijk, zonder dwang zal het niet gaan, want het land is verschrikkelijk verpauperd en uitgeput.'

Dat is duidelijk. Je kunt de bedelaar ook nog zijn laatste hemd uittrekken.

De taak van vreedzame wederopbouw vat Lenin dus op als 'concessies naar boven en naar onderen belasting'.

Wat de commune heeft opgeleverd

'Kameraden, we zullen een nieuw en prachtig leven opbouwen,' zeiden en schreven de communisten. 'We zullen de hele wereld van gewelddadigheid vernietigen en een stralend socialistisch paradijs opbouwen,' kweelden zij het volk toe.

En wat is er van terechtgekomen?

De beste huizen en appartementen zijn door instanties en onderafdelingen in beslag genomen en hun bureaucraten hebben zich breeduit, comfortabel en warmpjes genesteld. Het aantal woningen is gereduceerd, en de arbeiders wonen waar ze altijd al gewoond hebben, alleen nog meer opeengedrongen en nog slechter.

De huizen raken in verval, de kachels worden slecht; kapotte ruiten worden niet vervangen, daken verroesten en kunnen ieder moment gaan lekken; schuttingen vallen om, de waterleidingbuizen zijn voor de helft kapot, de toiletten werken niet; de appartementen stromen over van vuiligheid; de burgers doen hun behoeften op vreemde binnenplaatsen. De trappenhuisen zijn niet verlicht en smerig, de binnenplaatsen vervuild, vuilnisbakken en beerputten overladen vol. De straten zijn smerig, de stoepen niet schoongemaakt en glibberig. Het is gevaarlijk om er te lopen.

Om een woning te krijgen moet je een kruiwagen hebben bij de afdeling huisvesting, anders hoef je er niet eens aan te denken. Alleen de uitverkorenen hebben ruime, gerieflijke appartementen.

Nog erger is de toestand bij de levensmiddelenvoorziening. Onverantwoordelijke en incompetent functionarissen hebben honderdduizenden voedselprodukten laten bederven. Aardappelen worden niet anders dan bevroren gedistribueerd; in

voorjaar en zomer is het vlees bedorven. Vroeger kregen de varkens nog niet eens wat de bouwers van het 'paradijselijke' leven nu aan de burgers voorzetten.

De onvolprezen sovjetvis (de haring) heeft de situatie nog steeds kunnen redden, maar zelfs die is er de laatste tijd niet meer.

Om aan die armzalige brokjes te komen moest je ook nog uren in de rij staan.

De sovjetwinkels bleken nog slechter dan de fabriekswinkels waaraan we zulke droevige herinneringen hebben, waar de fabrikanten-winkeliers alle mogelijke rotzooi sleten terwijl de geknechte arbeiders er geen woord van konden zeggen.

Om het gezinsleven kapot te maken hebben onze heersers de gemeenschappelijke eetzalen ingevoerd... En wat zijn de resultaten?

Het eten was daar nog slechter! De levensmiddelen werden gestolen en de burgers kregen de restanten. Met de voeding voor de kinderen was het iets beter gesteld. Maar ook wat aan de kinderen werd toebedeeld, was nog onvoldoende, vooral aan melk was gebrek. De communisten hebben destijds ieder tweede stuk vee bij de werkende bevolking weggehaald voor de eigen boerderijen. Daarvan hebben ze de helft laten doodgaan. De melk van de koeien die het overleefden, ging in de eerste plaats naar de beheerders en employés, en wat dan nog overbleef, was voor de kinderen.

Maar het allerergst was het met kleding en schoeisel. Je had om te dragen alleen nog wat vroeger ooit als reserve was aangeschaft. Als er al eens iets in de distributie kwam, dan was dat heel weinig. (Momenteel worden er bijvoorbeeld in een van de vakbonden knopen gedistribueerd: je krijgt 1½ knoop per persoon. Is het niet belachelijk?) Wel bijzonder slecht is het met de schoenen gesteld. Ook al is de weg naar het paradijs maar kort, je kunt hem toch niet zonder zolen afleggen.

Er waren overigens kanalen waarlangs wél alles stroomde waaraan behoefte was. Mensen met connecties bij de Kepo,³⁵ en de machthebbers, hadden alles. Zij hadden de eigen kanti-

35. Misschien een zetfout voor Peko, dat dan zou staan voor Petrokommuna, de staatsorganisatie voor de levensmiddelenvoorziening in Petrograd (vgl. *Arbeiterdemokratie oder Parteidiktatur*, Olten 1967, p. 489).

ne, speciale rantsoenen, zij werden op hun wenken bediend door het distributiekantoor, dat gunsten uitdeelde naar goeddunken van de commissarissen.

Maar de mensen hebben gemerkt dat de 'commune' elke produktieve arbeid ondermijnd en uiteindelijk ontregeld heeft. Alle lust en belangstelling in het werk ging verloren. Schoenmakers, kleermakers, loodgieters en dergelijke, die vroeger hun werk aan huis deden, lieten alles in de steek, de een ging hierheen, de ander daarheen: bij de havenpatrouilles, als bewaker, als functionaris bij de verschillende diensten, enzovoort.

Zo ziet het paradijs er dus uit, dat de communisten van plan waren te scheppen.

In de plaats van het oude regime is een nieuw regime van willekeur, brutaliteit, 'vriendschap', nepotisme, diefstal en speculatie gekomen, een verschrikkelijk regime, waar je voor ieder stuk brood, voor iedere knoop je hand moet ophouden bij de regering, waar je niets over jezelf te zeggen hebt en op geen enkele manier over jezelf kunt beschikken. Een regime van slavernij en vernedering.

In deze hel hebben we drie jaar geleefd. En dat was pas het begin, het ergste moest nog komen — maar dan toch niet voor ons.

NUMMER 14, 16 MAART 1921

Socialisme tussen aanhalingstekens

Bij de Oktoberrevolutie hebben de matrozen, rode soldaten, arbeiders en boeren hun bloed vergoten voor de macht van de sovjets, voor de vestiging van een Republiek van de arbeid.

De communistische partij had de stemming onder de massa's juist getaxeerd en schreef verleidelijke leuzen in haar vaandel, waarmee zij de arbeiders in beweging bracht en achter zich aan lokte, met de belofte hen binnen te leiden in het lichtende Rijk van het Socialisme, dat alleen door de bolsjeviki kon worden gesticht.

Zeer begrijpelijk dat de arbeiders en boeren door een grenze-

loze vreugde bevangen werden. Eindelijk, zo dachten ze, zou dan de slavernij onder het juk van landheren en kapitalisten naar het rijk der legenden verwezen worden. Het leek alsof de tijd van vrije arbeid op het land, in de fabrieken en bedrijven was aangebroken. Het leek even of alle macht in handen van de arbeiders was overgegaan.

Door sluwe propaganda werden de kinderen van het werkende volk de gelederen der partij binnengelokt en daar aan de ketting van een strenge discipline gelegd. Toen zij zich eenmaal van hun macht overtuigd voelden, begonnen de communisten geleidelijk aan eerst de socialisten van andere richtingen uit de machtsposities te verdrijven, en vervolgens drongen zij de arbeiders en boeren zelf weg van het roer van het schip van staat, terwijl ze intussen gewoon doorgingen uit hun naam het land te regeren.

In ruil voor de ontstolen macht boden de communisten bevoogding door de commissarissen en de heerschappij van de willekeur over lichaam en ziel van de burgers van Sovjet-Rusland. In strijd met ieder gezond verstand en tegen de wil van de arbeiders in begonnen zij, in plaats van aan het vrije rijk van de arbeid, hardnekkig te bouwen aan het staatsocialisme met zijn slavernij.

Nadat ze de produktie onder 'arbeiderscontrole' hadden laten instorten, gingen de bolsjeviki over tot het nationaliseren van bedrijven en fabrieken. Van kapitalistenslaaf werd de arbeider slaaf van de staatsondernemingen. Maar zelfs dat bleek niet genoeg. Men begon met het invoeren van een slavendrijversysteem — het Taylorsysteem.

Alle werkende boeren werden als koelakken beschouwd en tot volksvijand verklaard. Ondernemende communisten gingen ertoe over alles te vernielen en sovchozen op te zetten, de domeinen van een nieuwe landheer — de regering. Dat is dan wat de boeren onder het bolsjevistische socialisme gekregen hebben in plaats van vrije arbeid op het bevrijde land.

In ruil voor het in beslag nemen van bijna alle brood, voor het weghalen van koeien en paarden kwamen er razzia's van de Tsjeka en executies. Een mooie warenruil voor een socialistische staat: lood en bajonetten tegen brood.

Het leven van de burgers werd tot stervens toe sleurs, bureau-

cratisch, een leven volgens het schema van de machthebbers. In plaats van de vrije ontwikkeling van de persoonlijkheid, een leven van vrije arbeid, ontstond er een ongelofelijke en ongehoorde slavernij. Iedere vrije gedachte, elke gerechtvaardigde kritiek op het optreden van de misdadige bestuurders gold als een misdaad, waarvoor men werd gestraft met de gevangenis en niet zelden met de kogel.

In het 'socialistische vaderland' begon de bloeitijd van de doodstraf, die schending van de menselijke waardigheid. Dat is het lichtende rijk van het socialisme waar de dictatuur van de communistische partij ons heeft binnengeleid. Wij hebben nu een staatsocialisme met sovjets die bestaan uit ambtenaren die gehoorzaam hun stem uitbrengen volgens de bevelen van het partijcomité van onfeilbare commissarissen.

De leus 'wie niet werkt, zal ook niet eten' werd onder de nieuwe 'sovjet'-orde binnenste buiten gekeerd: alles voor de commissarissen, en voor de arbeiders, de boeren, de creatieve intelligentsia rest nog slechts het stugge, uitzichtloze zwoegen in een gevangenisatmosfeer.

Het was niet meer uit te houden, en het Revolutionaire Kroonstad heeft als eerste de ketenen stukgeslagen en de ijzeren tralies van de gevangenis uitgerukt, in zijn strijd voor een socialisme van een ander soort, voor een Sovjet-Republiek van arbeiders, waarin de producent zelf de oppermachtige heer en meester over de produkten van de eigen arbeid zal zijn.

Biografisch register

- ARCHIPOV, N., vice-voorzitter van het Revkom – 25, 52, 79
- AVRICH, Paul – 14
- BAJKOV, lid van het Revkom, verantwoordelijk voor het transport – 54, 79
- BERKMAN, Alexander – 11, 14
- BOGDANOV, P. – 52
- BOEDJONNY, Semjon Michailovitsj (1883-1973), bolsjevistisch cavaleriecommandant, later trouw aanhanger van Stalin en desastreus maarschalk in 1941 – 25
- BROESILOV, Alexej Alexevitsj (1853-1926), voormalig tsaristisch opperbevelhebber, vanaf mei 1920 in het Rode Leger – 79
- CILIGA, Anton – 13
- CROMWELL, Oliver – 7
- DENIKIN, Anton Ivanovitsj (1872-1947), contrarevolutionair generaal, commandant van de Witgardisten in Zuid-Rusland van 1918 tot 1920 – 8, 74
- DOELKIS – 84
- DYBENKO, Pavel Jefimovitsj (1889-1938), bolsjevistisch generaal, had vroeger zelf op de Petropavlovsk gediend; na het neerslaan van de opstand commandant van de vesting Kroonstad, belast met de zuiveringen; zelf eind 1937 gezuiverd en in 1938 geëxecuteerd – 32
- GALAPOV – 78
- GALLIFFET, Gaston-Auguste – 11
- GOERJEV – 78
- GOLDMAN, Emma – 13

HARMSSEN, Ger – 7

ILJIN, Ja., bolsjevistisch commissaris voor de voedselvoorziening in Kroonstad – 28, 52-53, 78

JAKOVENKO, V., vice-voorzitter van het Revkom, had deelgenomen aan de Oktoberrevolutie – 25, 79

JARTSJOEK, Jefim – 14

JOEDENITSJ, Nikolaj N. (1862-1933), contrarevolutionair generaal, bedreigde in 1919 Petrograd – 74

KABANOV, A., bolsjevistisch leider van de Kroonstedelijke vakverenigingsraad – 28, 52-53

KALININ, Michail Ivanovitsj (1875-1946), bolsjevistisch propagandist, na de Oktoberrevolutie burgemeester van Petrograd; vanaf 1919 in een met staatshoofd vergelijkbare functie, die echter geen wezenlijke macht vertegenwoordigde – 24, 51, 70

KAMENEV, Sergej Sergejevitsj (1881-1936), voormalig tsaristisch generaal, van 1919 tot 1924 opperbevelhebber van het Rode Leger; posthuum gezuiverd – 60, 79

KERENSKI, Alexander Fjodorovitsj (1881-) – 90

KILGAST, F. V., voormalig bolsjeviek, secretaris van het Revkom – 54, 78-79

KOEPSOLOV – 34, 54, 79

KOEZMIN, N. N., (1883-1939), bolsjevistisch commandant, bekleedde diverse functies tijdens de burgeroorlog; stierf in de gevangenis – 21-22, 24-25, 55, 68, 70-72

KOERASJEV – 83

KOLTSJAK, Alexander V. (1874-1920), contrarevolutionair admiraal – 8, 74

KOOL, Frits – 13

KOZLOVSKI, Alexander Nikolaevitsj (1861-?), artilleriegeneraal, vluchtte naar Finland na het neerslaan van de opstand – 27-28, 58

LENIN, Vladimir Iljitsj (Oeljanov, 1870-1924) – 7, 81, 85-86, 90-92

LUXEMBURG, Rosa – 14

METT, Ida – 13

MICHAEL ALEXANDROVITSJ, broer van Nicolaas II – 78

MOLTSJANOV – 41

NICOLAAS II (1868-1918), tsaar vanaf 1894 – 75, 78

ORESJIN – 25, 79

OSOSOV – 54, 79

PATROESJEV – 54, 79

PAVLOV, lid van het Revkom, verantwoordelijk voor justitie; bij de laatste bolsjevistische aanval op Kroonstad gevangen genomen – 54, 79

PEREPELKIN, G. P., anarchist, lid van het Revkom, verantwoordelijk voor agitprop; door de bolsjeviki gevangen genomen en geëxecuteerd – 51, 54, 79

PERVOESJIN, F., voormalig bolsjevistisch leider van de sovjet van Kroonstad – 28, 52-53

PETRITSJENKO, Stepan Maximovitsj (± 1890-1947?) – 10, 13-14, 19, 25, 27, 33, 47, 49, 51-52, 54, 71, 73, 77-79

RAZIN – 84

ROBESPIERRE, Maximilien – 7

ROMANENKO, lid van het Revkom, verantwoordelijk voor burgerzaken – 54, 79

SKIRDA, Alexandre – 13-14

SKOERATOV, Maljoeta (†1572), de beruchte leider van de zestiende-eeuwse opritsjniki – 90

THIERS, Adolphe – 11

TOECHATSJEVSKI, Michael N. – 11

TOEKIN, lid van het Revkom, verantwoordelijk voor de voedselvoorziening – 25, 49, 79

TREPOV, Dmitri Fjodorovitsj – 58

- TROTSKI, Ljov Davidovitsj (Bronsjtejn, 1879-1940) – 9-11, 31-33, 58-60, 65-69, 75, 80-86, 89-90
- VALK, V. A., lid van het Revkom, verantwoordelijk voor burgerzaken; bij de laatste aanval op Kroonstad door de bolsjeviki gevangen genomen – 54, 79
- VASILJEV, P. D., na de opstand lid van de bolsjevistische trojka die in de plaats kwam van de Kroonstedelijke sovjet – 24-25, 51, 70, 72
- VERSJININ – 34, 54, 79
- WILHELM II (1859-1941), keizer van Duitsland van 1888 tot 1918 – 80
- WRANGEL, Pjotr Nikolaevitsj – 8
- ZINOVJEV, Grigori Jevsejevitsj (1883-1936), na de Oktoberrevolutie voorzitter van de sovjet van Petrograd; van 1919 tot 1926 voorzitter van het Executief Comité van de Communistische Internationale; na het eerste grote Moskouse proces geëxecuteerd – 9, 11, 67, 69, 76, 80, 84-88
- ZJELEZNIKOV, Anatoli Grigorjevitsj – 64
- ZOSIMOV – 88-89

Een belangrijk deel van de discussies binnen de arbeidersbeweging is steeds gevoerd in de vorm van brochures, artikelen, vlugschriften en dergelijke. Alleen al de publikatievorm van dit materiaal heeft er veel toe bijgedragen om deze geschriften uit latere discussies vrijwel te doen verdwijnen. Soms blijven ze van naam bekend, maar zijn ze in feite ontoegankelijk geworden; vaak raken ze zelfs geheel en al in de vergetelheid. Toch gaat het hier juist om de meest directe en concrete neerslag van het bewustzijn van de beweging, en daarom is het van groot belang een aantal van deze teksten te herdrukken.

Naarmate eind 1920 steeds meer bleek dat de tsaristische en de buitenlandse reactie niet in staat waren de resultaten van 1917 teniet te doen, werd het de arbeiders eveneens steeds duidelijker dat binnen Rusland zelf in de gedaante van de bolsjevistische partij een nieuwe vijand van de proletarische revolutie was opgestaan. Slaagde deze er in februari 1921 al met moeite in de grote stakingen in Petrograd te onderdrukken, in maart werd zij geconfronteerd met een nog formidabeler tegenstander: de matrozen en arbeiders van Kroonstad, reeds jarenlang de 'trots en glorie van de Revolutie'(Trotski), namen eens te meer de verdediging van de vrije raden ter hand, doch ditmaal tegen Lenin. Deze poging om na de revoluties van februari en oktober 1917 een 'derde' revolutie te maken die werkelijk alle macht aan de sovjets zou brengen, wordt in dit boekje beschreven door S. M. Petritsjenko, kwartiermeester van de kruiser Petrpav.